

laiškai bičiuliams

2021 pavasaris-vasara

PANDEMIJOS
IŠŠŪKIAI IR MES

KAS YRA
TERCIATAS

PALYDĖTI JAUNIMĄ

90 METŲ AMERIKOSE

Jėzaus randai man teikia viltį. Iš dangaus perspektyvos jie reiškia patį baisiausią įvykį, kada nors nutikusį Visatos istorijoje. Tačiau net šis įvykis – nukryžiuavimas ir Velykos – virto atmintinu prisiminimu. Kadangi yra Velykos, aš galiu viltis, jog visos ašaros, kurias nubraukėme, smūgiai, kuriuos gauname, emocinis skausmas, širdgėla dėl prarastų draugų ir mylimųjų – visa tai taps brangintiniais prisiminimais kaip Jėzaus randai. Randai niekuomet visiškai neišnyks, bet jie daugiau ir nebeskaudės. Mes turėsime naujus kūnus, naują dangų ir naują žemę. Mes turėsime naują pradžių, naują Velykų pradžių.

Philip Yancey, „Jėzus, kokio niekada nepažinojau“, p. 241

T. Vidmanto Šimkūno, SJ, nuotr.
Viršelyje – t. Vytauto Sadausko, SJ, nuotr.

T. Vidmantas Šimkūnas, SJ	
Jėzuitai: kas jie yra ir ko jie nori?.....	2
Arkivysk. Lionginas Virbalas, SJ	
Pandemijos iššūkiai Bažnyčiai.....	4
Lukas Ambraziejus, SJ	
Savanorystė.....	8
T. Aldonas Gudaitis, SJ	
Taboro kalno patirtis.....	11
Dr. Gita Drungilienė	
Petras Skarga, Vilniaus jėzuitai ir Dievo teismas.....	17
T. Mindaugas Malinauskas, SJ	
Kas yra terciatas.....	20
T. Eugenijus Markovas, SJ	
Jaunimo palydėjimas – kvietimas į kelionę.....	25
T. Antanas Saulaitis, SJ	
90 metų Amerikose.....	28
Prof. Renata Marcinkutė Lesieur	
Muzika Šv. Kazimiero bažnyčioje.....	31
Bažnyčia, atvira visiems.....	34
Gražvydas Bareišis	
Šv. Kazimiero bažnyčios detektyvas.....	36
T. Antanas Saulaitis – 60 metų Jėzaus Draugijoje.....	38
Daina Paulauskienė	
Baltijos jėzuitų plėtros projekto tarybai – 25.....	40
T. Gintaras Vitkus, SJ	
Jėzuitai Rygoje.....	42
In memoriam.....	44

T. Vidmantas Šimkūnas, SJ

JĖZUITAI: kas jie yra ir ko jie nori?

Taip pavadinta t. Benedikto Andruškos, SJ, brošiūra buvo išleista 1925 metais. Ar šis dvigubas klausimas gali būti bent kiek aktualus šiandien mūsų bičiuliams, mūsų bažnyčių, mokyklų ir kitų bendruomenių nariams, jauniems vyrams, ieškantiems savo pašaukimo, ir pagaliau mums, patiems jėzuitams?

Pradžioje pagalbon noriu pasikviesti Austrijos jėzuitą, filosofą t. Bruno Niederbacherį, SJ. Džiaugiuosi, kad galėjau keletą metų gyventi su juo toje pačioje bendruomenėje Insbruke.

Ne vienas esate atlikęs šv. Ignaco Dvasinės pratybas ar bent apie jas girdėjęs. Jos prasideda meditacija, pavadinta „Pradžia ir pagrindas“. Pirmas sakinyš skamba taip: „Žmogus yra sukurtas Dievą, mūsų Viešpatį, šlovinti, garbinti, jam tarnauti...“ T. Niederbacheris sako, kad mes lengvai pro ausis praleidžiame pirmąjį teiginį ir einame prie antrojo bei tolesnių. Jis kviečia neskubėti žengti antro žingsnio, dar nežengus pirmojo. Man atrodo, kad neretai esame gundomi pasielgti kaip tik taip. Kartais galbūt net pavyksta pernelyg nesigilinus į būties dalykus imtis veikimo. Tačiau, ištikus didesniems sunkumams ar nesėkmėms, kyla ir esminių tapatybės bei prasmės klausimų.

Tikriausiai sutiksime, kad tvirtam pastatui reikalingas tinkamas ir tvirtas pamatas. Pacituotas Dvasinių pratybų pradžios sakinyš kviečia pamąstyti, kaip yra su mano pamato giliausiu klodu. T. Niederbacheris teiginį „žmogus yra sukurtas“ keičia į „aš esu sukurtas“ ir kviečia mėginti giliau suvokti, įsijausti, išgyventi į tikrovę, kad pirmiausia esu Dievo norėtas, svajotas, lauktas, taigi – mylimas.

Man atrodo, nuo to, kaip suvokiame šią tikrovę, priklauso ir tai, kaip suvokiame save, savo vertę, gyvenimo ir veikimo prasmę. Popiežius Pranciškus nebijo viešai pasakyti: „Esu nusidėjėlis.“ Jei norime būti sąžiningi sau, turime pripažinti, kad esame nusidėjėliai, Dievo mylimi, jo pašaukti būti ir nuolatos būtyje palaikomi. Jis pasitiki mumis ir kviečia dalyvauti jo Sūnaus Jėzaus misijoje. Kviečia visus žmones, vyrus ir moteris, per Krikštą – ypač krikščionis, visus kartu ir kiekvieną asmeniškai.

Jėzuitai yra Katalikų Bažnyčios vienuolija, 1540 m. įsteigta Ignaco Lojolos ir grupelės jo bendraminčių. Šiandien pasaulyje mūsų yra apie 16 tūkstančių, iš jų 28 – Lietuvos ir Latvijos provincijoje. Nuo šių metų balandžio 27 d. Austrija, Vokietija, Švedija, Šveicarija, Latvija, Lietuva, taip pat ir mūsų misija Čikagoje, sudarys naują Centrinės Europos provinciją, kurioje bus 450 jėzuitų ir kelis kartus daugiau bendradarbių. Visi stengiamės gyventi ignaciškuoju dvasingumu, raginančiu pirmiausia prisiminti tai, kad esame Dievo mylimi. Tai patyrę ir suvokę, visomis jėgomis, visa kūrybine galia stengiamės veikliai atsiliiepti į kvietimą dalyvauti Kristaus misijoje, kurti žmoniškesnę, teisingesnę pasaulį, tradicine kalba sakant – padėti sieloms.

Šitai priešiname prie antrosios antraštės dalies, kuri klausia: „Ko jėzuitai nori?“ Jėzaus Draugijos charizma nuo pat pradžių yra „tarnystė sieloms“, kurią smulkiai išaiškina *Formula Instituti*. Ja remdamiesi, mes, jėzuitai, puoselėjame egzistencinį ir gilesnį dvasinį tikėjimo suvokimą. Mes padedame krikščionims gyventi atsakingai ir atsižvelgiant į aplinkybes. Mes keliaujame drauge su socialiai nuskriaustais žmonėmis ir įsitraukiame į teisingumo struktūras. Todėl palydime ir tuos, kurie priima visuomeni svarbius sprendimus. Misijai būti dėl žmonių ir būti su geros valios žmonėmis mes, jėzuitai, esame įpareigoti, – sakoma naujosios provincijos dokumente *Changestory*.

Jėzaus Draugija laikoma viena pirmųjų globalių organizacijų. Jėzuitų misija pranoksta valstybių sienas, kultūrų ir kalbų ribas. Ją vykdomė kartu su daugybe bendradarbių vyrų ir moterų, patikėjusių, kad tai, ką darome, yra gera ir prasminga.

Balandžio 27 d. pradėsime naują etapą naujoje Centrinės Europos provincijoje. Šis 39-tas žurnalo „Laiškai bičiuliams“ numeris yra paskutinis. Birželį išeis naujos provincijos naujas žurnalas „Jėzuitai“. Visus ilgamečius ir naujus bičiulius kviečiu jį skaityti. Tikiuosi, jame rasite įdomių, ugdančių ir įkvepiančių tekstų, turėsite galimybę pamatyti jėzuitų darbus platesniame kontekste. Nuoširdžiai dėkoju visiems Jums, mūsų Lietuvos ir Latvijos provincijos geradariams, bendradarbiams, bičiuliams, šio žurnalo skaitytojais ir jame rašiusieji, kad keliaujame kartu, kad ignaciškasis dvasingumas jums tapo brangus.

Atlikusieji Dvasinės pratybas žino, kad jos baigiasi meditacija Dievo meilei įgyti. Tai reiškia, kad, baigdami pratybas, mes meldžiame malonės mylėti taip, kaip myli Dievas. Dievas neprilygstamai tobulas ir jo meilė tobula, tad nuostabu, kad jis mus kiekvieną taip gerbia ir taip mumis pasitiki, jog mano, kad ir mes gebame mylėti panašiai kaip jis. Jeigu taip nebūtų, kažin, ar mums tai ateitų į galvą.

T. V. Šimkūno nuotr.

Arkivysk. Lionginas Virbalas, SJ

PANDEMIJOS IŠŠŪKIAI BAŽNYČIAI: nuo „saugaus atstumo“ į „aš tikiu“

Pandemija palietė visą pasaulį ir visas gyvenimo sritis. Ne išimtis ir Bažnyčia. Daugiausia kalbama apie mediciną ir pagalbą sergantiems, ekonomiką ir jos praradimus, dar švietimą bei šioje srityje kilusius sunkumus. Bažnyčia neturi tiesioginės įtakos šalies BVP, tad tokiu laiku viešumoje mažai prisimenama. Gal tik tada, kai skelbia kokius nors veiklos suvaržymus ar jų atlaisvinimus. Sunkus metas, sukrėtimas, tai, ko neteko patirti, – dabartinis laikas apibūdinamas įvairiai. Iš tiesų, jis užklupo netikėtai ir pribloškė savo padariniais. Virusas sukėlė ne tik kūno ligą, bet ir visuomeninį šoką. Pirmoji reakcija buvo tiesiog saugotis, daryti viską, kad virusas neplistų. Ne tik Lietuvoje, bet ir daugelyje šalių Bažnyčia reagavo priimdama specialistų nurodymus: atšauktos viešos pamaldos, sakramentai teikiami laikantis didelių saugos reikalavimų, nevyksta katechezės, maldos susitikimai. Tokie priverstiniai gyvenimo pokyčiai atskleidė epochinį sukrėtimą ir kilusių problemų mastą bei gelmę.

Kai nelieta įprastų veikimo sąlygų, ieškoma kitų būdų atlikti savo misiją. Kaip visuomeninis, taip ir Bažnyčios, gyvenimas nemaža dalimi persikėlė į internetinę erdvę. Atsirado šv. Mišių transliacijos įvairiais socialinių tinklų kanalais, ypač per antrąją pandemijos bangą. Vieni bandė prisitaikyti namuose susikurdami maldai tinkamą erdvę ar net suklupdami prie Mišias transliuojančio ekrano per svarbiausias jų dalis. Daliai tikinčiųjų jau buvo įprasta Mišių klausytis per Marijos radiją, užuot ėjus į šaltą ir kartais tolokai esančią bažnyčią. Kitiems toks maldos būdas buvo sunkiai suprantamas ir nepriimtinas.

Atsirado kitokių sielovadinių pasiūlymų: registruotis į kolekcijas ir kasdien gauti Šventojo Rašto apmąstymus; burtis į virtualius „kambarius“ ir dalytis maldos patyrimais. *Online* vyko konferencijos, susikaupimo dienos, Šventojo Rašto skaitymas ir nagrinėjimas, jaukūs pokalbiai už vienuolyno klauzūros durų – o tai dar įdomiau! Be to, internete gausu įdomios ir naudingos medžiagos tikėjimo ugdymui kitomis kalbomis. Atrodytų, viešų pa-

maldų nebuvimą galėjo atsverti tikėjimo gilinimas, visiškai naujų erdvių atradimas.

Apaštalas Paulius su Evangelijos žinia ėjo į miestų aikštes, nes ten rinkdavosi žmonės. Dabar tokiomis „aikštėmis“ tapo socialiniai tinklai. Nors šie pokyčiai vyko jau seniau, pandemija persiorientuoti privertė labai greitai ir ryžtingai. Tai atvėrė naujas sielovados galimybes, pvz., pasiekti net toli gyvenančius žmones. Internetu transliuojamose Mišiose galėjo dalyvauti ne tik parapijiečiai, bet ir užsienio lietuviai. Jiems nereikėjo kviesti kunigo iš Lietuvos ir prieššventinėms rekolekcijoms, užteko prisijungti prie pokalbio, tiesa, dėl laiko skirtumo ne visada patogiu metu.

Vis dėlto suprantamas ir tokios situacijos nenormalumas. Bažnyčia nėra vien susirinkimo ar bendro renginio erdvė. Būti kartu su kitais, būti bendruomene – ne vienas iš tikinčiojo poreikių, o tiesiog tapatybės dalis. Kristaus kūnas yra visi tikintieji, bet jis tampa gyvas ir yra patiriamas, kai susirenka konkreti bendruomenė. Nuotolinės Mišių transliacijos neatstoja gyvo įsitraukimo ir nėra alternatyva dalyvavimui, tai tik gelbėjimosi ratas ypatingu laiku. Transliacijoje iš sakramentinės bendruomenės, kuri valgydama Kristaus Kūną ir gerdama jo Kraują pati tampa vienu, nešančiu Kristų į pasaulį, lieka tik atskiri asmenys, stebintys tų pačių Mišių eigą. Dažniausiai jie nežino vieni apie kitus ir neįsipareigoja įsitraukti į bendruomenės gyvenimą, prisiimti atsakomybę už jos gyvastingumą ir misijos autentiškumą. Kaskart galima pasirinkti vis kitą transliaciją – patogesniu laiku, su išvaizdesniu ar iškalbingesniu kunigu. Tai dar labiau skatina individualizmą, kurio mums ir taip netrūksta. Malda būna labai įvairi, ir ačiū Dievui. Bet sakramentai negali būti virtualūs. Kaip nėra sakramentinio susitaikinimo be susitikimo, taip nėra tikro Eucharistijos šventimo be įsitraukimo į jį ir Švč. Sakramento adoracijos be apčiuopiamo Duonos artumo.

Bažnyčios atsakas į didžiąsias pandemijas praeityje visų pirma buvo sielovadinė pagalba sergantiems. Dalis uoliausių kunigų aukodavosi ir rizikuodami savo gyvybe palydėdavo į amžinybę. Kadangi pasveikti pavykdavo vienetams, tokia pagalba buvo būtina, priimami sakramentai laikyti kone vienintele galimybe nepražūti žengiant per gyvenimo ir mirties slenkstį. Dabar virusu užsikrėtę ligoniai pakliūva į medikų rankas ir izoliuojami – taip pat ir nuo artimųjų bei sielovadininkų. Ganytojai negali būti arti žmonių kritinėse išbandymų situacijose, tokiose kaip vienatvė ir mirties pavojus, kai žmogui ypač reikalingas jų artumas ir patarnavimas.

Bažnyčios atsakas į didžiąsias pandemijas praeityje visų pirma buvo sielovadinė pagalba sergantiems. Dalis uoliausių kunigų aukodavosi ir rizikuodami savo gyvybe palydėdavo į amžinybę. Kadangi pasveikti pavykdavo vienetams, tokia pagalba buvo būtina, priimami sakramentai laikyti kone vienintele galimybe nepražūti žengiant per gyvenimo ir mirties slenkstį.

Tikime į Dievą, kuris pasirinko būti su silpniausiais, paniekintais ir mirštančiais, kad visus suvienytų su Tėvu. Jis neužtikrino rojaus žemėje, bet kvietė ir ragino būti Jo meilės liudytojais netobulame ir sergančiame pasaulyje. [...]

Gal pandemija, užtrenkusi duris, atveria naujus langus – ne tik sielovados veiklai, bet ir buvimui krikščioniui?

Antra vertus, visi pagrįstai tikisi įveikti ligą ir grįžti į gyvenimą, todėl atrodo, kad reikalingiausias yra medikas. Tikinčiųjų sąmonėje kur kas didesnė viltis, kad mirties valandą nenustoją galioti Dievo gerumas ir gailestingumas, o gal kaip tik labiausiai pasireiškia, todėl žmogus tikisi nukeliauti į jo laukiančio Dangaus Tėvo glėbį, net jei paskutinėmis gyvenimo akimirkomis neturėjo sakramentinės pagalbos. Sakoma, kad šios pandemijos herojai yra medikai,

kaip seniau būdavo į amžinybę palydintys kunigai. Žiniasklaida atkreipia dėmesį į savanorius, teikiančius pagalbą pandemijos ištiktiems ligoniams ir jų slaugytojams, tačiau sunku sužinoti apie pasiaukojančią sielovadinę pagalbą, kuri atsidavimu prilygtų medikų tarnystei.

Ne mažesnė užduotis Bažnyčiai yra padėti suvokti šio laiko prasmę ir skaityti jo ženklus. Pasak rugsėjo mėnesį vykusioje konferencijoje apie Bažnyčiai pandemijos keliamus išbandymus dalyvavusio teologo Giuseppės Angelinio, liga tikintįjį, kaip ir kiekvieną žmogų, paskatina mąstyti ne vien, kaip iš jos išsivaduoti, bet kaip ją išgyventi. Liga visada yra tikėjimo išbandymas, ragina pasverti planus ir lūkesčius, kuriais eiliniu laiku remiasi gyvenimas.

Jau metai, kaip viruso plitimas pakeitė gyvenimo tvarką. Turbūt neverta tikėtis, kad greitai viskas grįš į įprastą vėžes ir gyvenimą kaip seniau. Gyvenimas bus kitoks. Ir ne vien dėl griežtesnių kelionių reikalavimų, būtinų apsaugojimo priemonių. Kitoks bus pats mūsų gyvenimo būdas, veikla, santykiai. Tai galioja ir tikintiesiems, nes Bažnyčiai grįžtant į nusistovėjusią vagą teks patirti tą pačią mažėjimo tendenciją: pašaukimų, tikinčiųjų bažnyčiose ir dar svarbiau – tų, kurie ne vien tik save laiko katalikais, bet iš tiesų gyvena vadovaudamiesi Evangelija. O gal pandemijos sukeltos permainos kaip tik yra galimybė, *kairos* – Dievo duotas laikas atsinaujinti? Nenorime ligos ir visomis išgalėmis stengiamės prisidėti, kad viruso plitimas būtų sustabdytas. Bet šioje situacijoje, kurios nepasirinkome, galime ir turime galvoti apie dabartį ir apie ateitį.

Ko reikia? Ne vien užtikrinti sielovados patarnavimų minimumą karantino sąlygomis, bet atnaujinti krikščionišką gyvenimą. Nėra sunku į interneto erdvę perkelti tai, kas visada vyko: šv. Mišios, katechezė, rožinis ir kitos maldos. Sudėtingesnė užduotis – spręsti socialinio teisingumo problemas, garsiai išsakyti pandemijos labiausiai paliestų žmonių skausmą ir būti šalia jų, mąstyti, kaip kurti patrauklesnį pasaulį po šios gąsdinančios patirties. Esame kviečiami atnaujinti ar atrasti ryšį su Dievu, kurio nepajėgia-

me suprasti ir nemokame paaiškinti, kuris leido savo Sūnui mirti ant kryžiaus, užuot užtikrinęs saugų gyvenimą susižavėjusių klausytojų minioms. Tikime į Dievą, kuris pasirinko būti su silpniausiais, paniekintais ir mirštančiais, kad visus suvienytų su Tėvu. Jis neužtikrino rojaus žemėje, bet kvietė ir ragino būti Jo meilės liudytojais netobulame ir sergančiame pasaulyje. Tiesa, gydė ir prikėlė (kai kuriuos) mirusius, bet neatidarė visuotinio pagijimo kliniškų ir negarantavo nesibaigiančio gyvenimo šiame pasaulyje. Jam buvo svarbu šalia nukryžiuotam nusikaltėliui užtikrinti tą gyvenimą, kurio žemėje jis neturėjo ir negalėjo turėti. Gal pandemija, užtrenkusi duris, atveria naujus langus – ne tik sielovados veiklai, bet ir buvimui krikščioniui? Todėl pabaigai – troškimas ir linkėjimas, kad grotažymes #saugusatstumas, #liekunamuose vis labiau keistų #manrūpi, #noriupadėti, #aštikiu.

Viešpatie, padėk klausytis Tavo žodžio ir išgirsti jį, atskleidžiantį giliausią tiesą apie mane, visą pasaulį ir padedantį Tave pažinti. Išgydyk iš karščiavimo ir karštligiškumo, paralyžiaus ir aklumo, nesugebėjimo kalbėti ir iš pačios mirties. Juk Tu esi Gyvenimas ir nori, kad mes gyventume. Išlaisvink iš viso, kas yra pavergę, kas mums pančioja, apgauna, kas mumis manipuliuoja, priverčia elgtis taip, kaip nenorime. Ateik į mūsų gyvenimą, vaikščiok mūsų keliais, sustok prie mūsų – metančių tinklus ar skaičiuojančių pelną. Įženk į mūsų šventoves ir aplankyk namus. Tu vienas moki užkalbinti taip, kad nebijome pas Tave ateiti nei su ligomis, nei su demonais – savais ir šio laikmečio. Ir tik Tu gali iš jų išlaisvinti.

T. V. Šimkūno nuotr.

Lukas Ambraziejus, SJ

SAVANORYSTĖ

Nuo to laiko, kai apsisprendžiau vykti savanoriauti į koronaviruso židiniu tapusius Marijampolės Švč. Marijos senelių globos namus, praėjo daugiau kaip trys mėnesiai. Tuomet širdyje tiesiog degė troškimas priartėti prie labiausiai nuo pandemijos nukentėjusių žmonių. Kaip jėzuitas, didžiąją šio karantino dalį praleidau erdvuose mūsų namuose Vilniuje, visada turėdamas kur išeiti iš kambario „pasižmonėti“. Dėl karantino mano darbo ritmas nė kiek nesulėtėjo, netgi atvirkščiai – tik suintensyvėjo. Tikrai nesijaučiau išpraustas į siaurus kasdienybės rėmus, ir apskritai per paskutiniuosius metus nuobodžiauti neteko. Kaip tik turėjau daug prasmingo darbo ir mane supusį didelį, džiuginantį „namų ūkį“. Save priskyriau tai privilegijuotai daliai žmonių, kurios pandemijos suvaržymai smarkiai neslėgė.

Bet jaučiau, kad tai, ką turiu, kažkokia gilesne prasme vis tiek yra praradimas. Jaučiau, kad neišgyvenu tikrovės visame jos gylėje ir kad nesidalinu naštomis su broliais ir sesėmis taip, kaip apaštalas Paulius ragino galatus. Mano pasaulis buvo saugus, bet mažas. Tam, kad jis taptų didelis, supratau, kad reikia atsakyti saugumo. Kadangi Dievas žmogų sukūrė gyventi ne dalinį, bet pilnatvės kupiną gyvenimą, nujaučiau, kad nesaugioje ir slogioje su kovidu kovojančių slaugos namų tikrovėje labiau patirsiu Dievo buvimą nei savo gražiame ir tvarkingame kambaryje. Tiesiog leidausi Dievo patraukiamas.

Poreikis savanoriauti buvo ne vien dvasinis, bet ir labai konkretus. Kai lapkričio pabaigoje koronaviruso užkratas pasiekė Marijampolės Švč. Marijos globos namus, tuoj pat susirgo gal tuzinas slaugos namų darbuotojų ir beveik visi 40 gyventojų. Karščiuojantiems administracijos darbuotojams bei slaugytojoms teko gultis į lovas, tad sergantys gyventojai liko be gyvybiškai reikalingos globos. Taip mane pasiekė Vargdienių seserų vienuolijos pagalbos prašymas, ir gruodžio pradžioje išsiruošiau į Marijampolę. Atvykęs į vietą buvau apgyvendintas šalia esančiuose namuose su dviem kitomis savanorėmis, kurios iki man atvažiuojant visą slaugos darbo krūvį tempė kone vienos pačios. Tuo metu jau buvo išvykusios kelios kitos savanorės iš Šv. Šeimos kongregacijos, kurios pačios užsikrėtė virusu ir nebegalėjo tęsti darbo. Jausmas vakare prieš darbą buvo toks, kaip atvykus į karo lauką ir ruošiantis mūšiu.

Ryte pradėjęs darbą buvau išmokytas visos apsauginių priemonių apsivilkimo bei nusivilkimo rutinos ir paskirtas 24 val. pamaui nuo ryto iki ryto. Visi 35 likę gyventojai nuo viruso buvo tokie nusilpę, kad elementarią maitinimo ir higienos pagalbą reikėjo teikti net ir kitu atveju dar savarankiškiems seneliams. Intensyviau padirbus (pvz., keičiant patalynę), prakaitas iškart imdavo varvėti kūnu, nes vilkimi skafandrai yra visiškai nelaidūs orui. Panašiai ir skydeliai – jie stabdo oro cirkuliaciją ir dėl to greitai užrasoja akiniai. Po kelių valandų darbo su respiratoriumi virvutės ima deginti ausis ir skruostus. O ir tai, ką pamatai sunkiai sergančių žmonių palatose, yra toli gražu ne malonūs dalykai.

Vis dėlto nuoširdžiai galiu sakyti, kad per tas 10 darbo dienų jaučiausi laimingas. Bet koks iki šiol patirtas vangumo ar gyvenimo „nepilnumo“ jausmas išgaravo, širdyje nuolat jaučiau, kad Dievas yra su manimi. Visą tą laiką negalėjau priimti Komunijos, bet net ir tai mane džiugino – buvau panašus į tuos milijonus žmonių, kurie paskutiniaisiais mėnesiais lygiai taip pat neturėjo prieigos prie sakramentų. Su džiaugsmu vienas meldžiausi savo kambarėlyje kaip tas užmirštas mažutėlis, kurių yra Dangaus karalystė. Buvau sukrėstas kančios ir išgyvenau nepatogumus, bet vis tiek džiaugiausi, nes buvau toks pat, kaip tie gydytojai ir slaugytojos, kurie per ištisus pandemijos metus nepailstamai aukojasi dėl kitų, pelnydami sau palankumą Dievo akyse.

Grįžęs į Vilnių, turėjau izoliuotis ir Kalėdas praleidau vienas mažame kambarėlyje kitame, nei visa bendruomenė, aukšte. Tai man taip pat buvo svarbi patirtis, leidusi labai realiai priartėti prie visų vienišų, ypač savo namuose uždarytų, senyvo amžiaus žmonių, kurių dėl karantino negali lankyti artimieji. Šią iki širdies gelmių skausmingą tokiu šventiniu metu patirtą socialinę atskirtį vis dėlto išgyvenau su džiugiu dėkingumu, nes taip galėjau prisiliesti prie kitų žmonių išgyvenamos kančios.

Po Kalėdų gavau pranešimą, kad Utenos socialinės globos namuose situacija taip pat darosi kritinė ir tuoj pat ieškomi savanoriai. Gavęs neigiamą koronaviruso testo rezultatą, išskubėjau į Uteną dar savaitei padirbėti kovidiniame slaugos skyriuje. Gyvenau pas seseris apvaizdietes, kurios ištisą savaitę iki man atvykstant visą skyrių laikė ant savo pečių.

Iš šio laiko išsinešu keletą giliai atmintin įsirežusių akimirkų: vienos

Mano pasaulis buvo saugus, bet mažas. Tam, kad jis taptų didelis, supratau, kad reikia atsisakyti saugumo. Kadangi Dievas žmogų sukūrė gyventi ne dalinį, bet pilnatvės kupiną gyvenimą, nujaučiau, kad nesaugioje ir slogioje su kovidu kovojančių slaugos namų tikrovėje labiau patirsiu Dievo buvimą nei savo gražiame ir tvarkingame kambarėje. Tiesiog leidausi Dievo patraukiamas.

Savanoriai Marijampolėje

*Per tas 10 darbo dienų jaučiausi laimingas. Bet koks iki šiol patirtas vangumo ar gyvenimo „nepilnumo“ jausmas išgaravo, širdyje nuolat jaučiau, kad Dievas yra su manimi. [...]
Buvau sukřstas kančios ir išgyvenau nepatogumus, bet vis tiek džiaugiausi, nes buvau toks pat, kaip tie gydytojai ir slaugytojos, kurie per ištisus pandemijos metus nepailstamai aukojasi dėl kitų, pelynđdami sau palankumą Dievo akyse.*

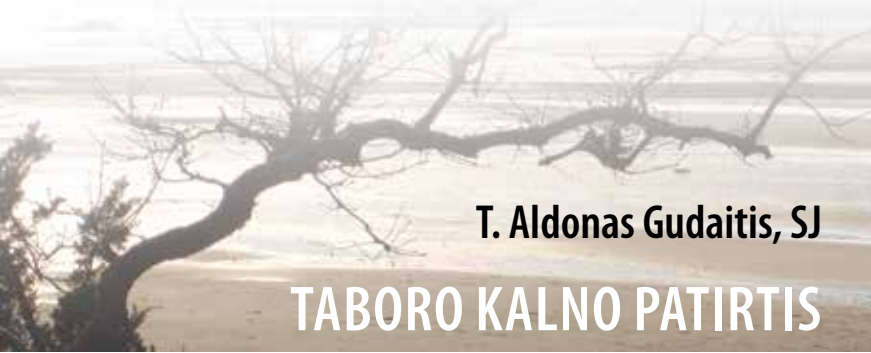
beveik nebesąmoningos močiutės nepaliaujamą maldą: „Dievuliau mano, gelbėk, Dievuliau mano, gelbėk mane“, Marijampolėje atšvęstą gimtadienį su 25 *macroonsais* ir žvakutėmis, gilų žvilgsnių susitikimą su jau kalbėti nebegalinčia slaugoma sese vienuole, maldą prie vienos močiutės, iškeliavusios per naktinę pamainą, kai vienas rūpinausi visu skyriumi, kūno...

Ir Marijampolėje, ir Utenoje gera buvo dalintis bendryste su namiškėmis seserimis, su kuriomis praleisdavome ilgus pokalbių vakarus po darbo. Marijampolėje maždaug įpusėjus mano savanoriavimo laikui, abi kolegės ėmė karščiuoti ir kosėti. Vėliau prarado ir skonio bei kvapo pojūčius. Atidaviau save į Dievo rankas ir nusiteikiau, kad bus, kas turi įvykti. Vis dėlto man nepasireiškė jokie simptomai nei tuomet, nei vėliau Utenoje. Nors ir ten, ir ten buvo situacijų, kai prie sergančių, net smarkiai kosėjančių, buvau labai arti priėjęs be apsaugos priemonių. Bet vis tiek nesusirgau.

Per visą savanoriavimo laiką daug paguodos man teikė 91 psalmė, kurią labai susijaudinęs meldžiausi naktį prieš išvykdamas į Marijampolę: „Kas tik gyvena Aukščiausiojo pastogėje, pasilieka Visagalio pavėsy, sakys VIEŠPAČIUI: „Mano Dieve, mano prieglauda ir tvirtovė, tavimi pasitikiu!“ Juk jis yra tas, kuris tave išgelbės nuo medžiotojo kilpos ir nuo mirtį nešančio maro. Savo sparnų plunksnomis jis tave uždengs, – po jo sparnais rasi prieglaudą, jo ištikimybė yra dengiantis skydas. Nereikės tau bijoti nakties klaiko nei strėlės, iššautos dieną, nei maro, sėlinančio tamsoje, nei rykštės, čaižančios vidudienį. Tu pasirinkai VIEŠPATĮ savo prieglauda, Aukščiausiąjį savo užuovėja, užtat neištiks tavęs žala, nepalies tavo palapinės nelaimė. Juk jis palieps savo angelams, kad saugotų tave visur, kur tik eitumei. Savo rankomis jie neš tave, kad kojos į akmenį neužsigautum.“

Išvykstant namo iš Utenos

T. Aldonas Gudaitis, SJ

TABORO KALNO PATIRTIS

Tie, kurie praktikuojate šv. Ignaco patarimus maldai, žinote jo išvalgą, pateiktą Dvasinėse pratybose: Kūrėjas su kūriniu bendrauja tiesiogiai. Kiekvienas iš mūsų galime patirti Dievo prisilietimą; ne tik jį patirti, bet ir atpažinti, kur link Viešpats, dovanodamas savo artumą, veda. Ignacui paguoda, ateinanti iš Dievo, visada būdavo patvirtinimo ženklas kokiam nors svarstytam sprendimui priimti arba Dievo valiai suprasti.

Evangelijose daugelyje vietų atrandame, kaip Jėzaus mokiniai išgyvena Dievo patirtį. Jėzui atsimainius ant Taboro kalno, vienas iš Jėzaus mokinių, Petras, atsidūsta: „Gera mums čia būti“, – tuo paliudydamas, kad Dievo artumo dovanota patirtis stiprina mokinių tikėjimą. Kūrėjas, bendraudamas su kiekvienu kūriniu, nori santykio, kuris ne tik danguje, amžinybėje, bet jau žemėje gali būti išgyventas.

Žymieji praėjusio amžiaus teologai Karlas Rahneris, SJ, bei trapistų vienuolis Tomas Mertonas panašiais žodžiais nusakė šiandienos krikščionio autentiškumą. Žinome skambią Karlo Rahnerio frazę, kad ateities krikščionis bus arba mistikas, arba nebus krikščionis – jam nepatirti Dievo tolygu nebūti krikščioniu.

Tomas Mertonas autobiografinėje knygoje „Septynaukštis kalnas“ aprašo savo patirtį, kai vis labiau eidamas atsivertimo keliu į Dievą atrado Eucharistijos svarbą:

Vieną rytą ėjau Septintąja alėja. Tikriausiai buvo gruodžio ar sausio mėnuo. Buvau ką tik išėjęs iš Gvadalupeš Dievo Motinos bažnyčios, priėmęs Komuniją ir ketinau užkąsti ką nors pusryčiams užkandžių kioskelyje netoli Loewo Sheridanano teatro. Nebežinau, ką tada maščiau, bet eidamas vos neatsitrenkiau į Marką, kuris skubėjo į metro skaityti Kolumbijos universitete rytinių paskaitų.

– Kur einate? – paklausė jis. Klausimas mane nustebino, nes tarsi nebuvo jokios priežasties klausti manęs, kur einu, ir tegalėjau atsakyti:

– Pusryčių.

Vėliau Markas prisiminė šį susitikimą ir paklausė:

– Ko jūs anąsyk, gatvėje, buvote toks laimingas?

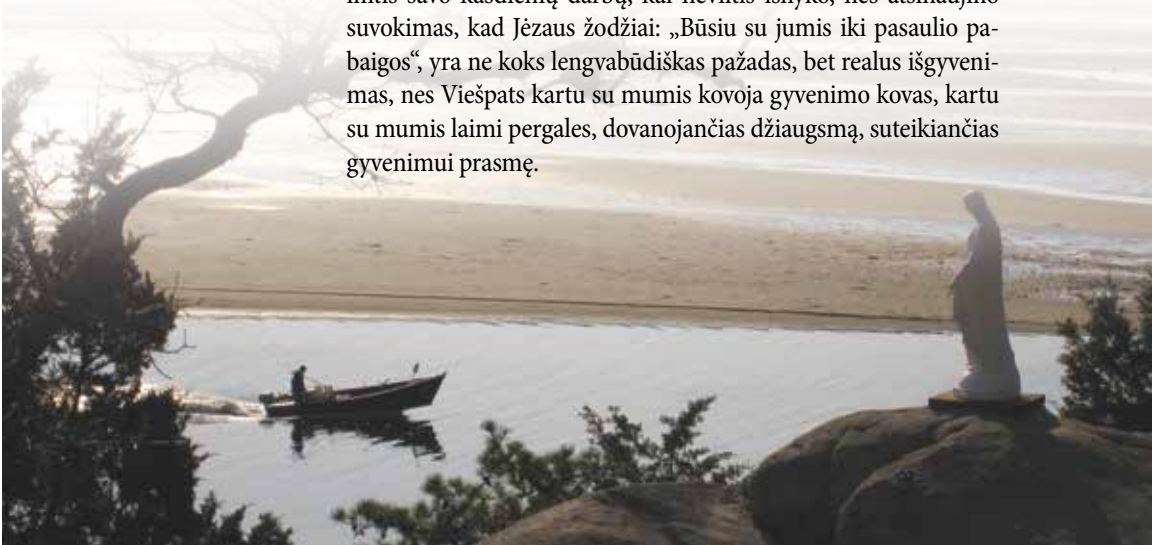
Tai štai kas jam įstrigo atmintin, štai kodėl jis manęs paklausė, kur einu. Bet aš buvau laimingas ne dėl to, kad kur nors ėjau, o dėl to, kad buvau iš kur nors išėjęs. Tačiau, kaip jau sakiau, mane patį tai nustebino, nes nebuvau net atkreipęs dėmesio į tai, kad esu laimingas – ir iš tiesų toks buvau.

Dabar kiekvieną dieną pradėdavau šv. Mišiomis ir Komunija arba Gvadalupės Dievo Motinos, arba Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje (p. 361).

Ar jau patyrėme, kad kiekvienas iš mūsų Dievo Kūrėjo taip pat esame kalbinami? Ne tik per Eucharistiją ar Šventąjį Raštą, bet per visus dalykus, nes Dievas veikia visur.

Jeigu man reikėtų paliudyti Dievo patirtį, viena iš paskutiniųjų būtų per karantiną uždarytos bažnyčios, o jas atidarius – žmonių veržimasis į šv. Mišias, noras Atgailos sakramento... Kai meldamasis Mišiose jauti, jog žmonės yra atėję ne vien iš pareigos, ne vien dėl to, kad privalo, bet ilgdamiesi Dievo. Tai liudija gyvos akys, nuoširdi malda, garsiai tariami atliepai kunigui. Tokios Mišios išties stiprina dalyvių ir jas aukojančio kunigo tikėjimą. O jeigu dar kasdienybėje paieškotume, kaip Viešpaties artumas patiriamas per savanorišką tarnystę, artimo meilę, tėvų kantrybę vaikams, pasiaukojantį gydytojų ir slaugytojų darbą pandemijos metu, įsitikintume, kad Taboro kalno patirtį išgyventi galima ir mums įprastoje aplinkoje.

Esame kviečiami atpažinti tokias savo gyvenimo akimirkas, kai buvome sustiprinti tikėjimo kelionėje, kai atradome jėgų vėl imtis savo kasdinių darbų, kai nevilts išnyko, nes atsinaujino suvokimas, kad Jėzaus žodžiai: „Būsiu su jumis iki pasaulio pabaigos“, yra ne koks lengvabūdiškas pažadas, bet realus išgyvenimas, nes Viešpats kartu su mumis kovoja gyvenimo kovas, kartu su mumis laimi pergales, dovanojančias džiaugsmą, suteikiančias gyvenimui prasmę.

T. V. Šimkūno nuotr.

Ignatius

T. James Hanvey, SJ

KELYJE Į ATSIVERTIMĄ

Šių metų gegužę Jėzaus Draugijoje prasidės Šv. Ignaco metai, minint jo atsivertimo į gyvenimą Šventojoje Dvasioje 500 metų jubiliejų. Jie baigsis 2022 m. liepos 31 d., ypatingai pažymint 2022 m. kovo 12 dieną – 400-ąsias Ignaco Lojolos paskelbimo šventuoju metines.

Kodėl Šv. Ignaco metais skiriame dėmesį atsivertimui? Todėl, kad esame kviečiami nuolat atpažinti šią malonę, būti atviri pokyčiams ir taip panaudoti savo laisvę, kad mūsų misija atneštų kuo daugiau vaisių.

Nesvarbu, ar esame katalikai nuo vaikystės, ar jais tapome vėliau, atsivertimas yra kiekvieno, turinčio gyvą tikėjimą, esminė partirtis. Be šio įvykio nebūtų jokios krikščionių bendruomenės. Kad ir koku būdu įvyktų atsivertimas – staiga ar ramiai, mažais etapais per ilgesnį laiką, jis keičia gyvenimus. Atsiranda nauja kryptis, energija, tikslas, ramybės ir vientisumo potyris, nedingstantis per ilgą laiką, net ir susidūrus su išbandymais. Daugeliu atvejų kasdienybė išlieka tokia pat, bet ji išgyvenama kitu būdu. Visi atsivertimai turi bendrą bruožą – susitikimą su gyva Kristaus tikrove. Šia prasme atsivertimas visada yra atsigręžimas į Jo asmenį.

Kad ir kokie skirtingi būtų atsivertimo būdai, kiekviena autentiška patirtis turi keletą bendrų bruožų.

Pirmiausia, atsivertimas yra išgyvenamas kaip malonė. Tai kažkas, ką sukuriame ne mes, kas kyla ne iš mūsų, kad ir kokios geros mūsų intencijos būtų. Gyvenime kiekvienas patiriame daug pokyčių – vieni norėjome ir juos inicijavome, kitų nesiekėme, bet dėl įvairių aplinkybių jie buvo būtini. Atsivertimo atveju pastebime kai ką skirtinga. Net jei kas nors ir tarpininkavo, stengdamasis mums padėti, vienas iš atsivertimo bruožų yra tas, kad jis kyla iš Kito. Jaučiame, kad esame „pakviesti“. Nors atsivertimas turi tam tikros jėgos ir savos logikos, jis negali būti primestas. Kitas kviečia mus ištarti savo „fiat“, laukia mūsų pritarimo ir sutikimo.

Krikščioniškoje tradicijoje atsivertimas visada bus santykis, įtraukiantis valią, jausmus ir protą. Tai daugiau nei paprasčiausias „eureka“, momentinė nuojauta, kad ir kokia originali ar transcendentali ji būtų. Pasak t. Pedro Aruppės, atsivertimas ne tik padaro mus pajėgius įsimylėti, bet ir padeda tokiems išlikti, o tai leidžia meilei tapti mūsų „raison d'être“ – būties prasme. Tokia atsivertimo patirtis neatriboja mūsų nuo pasaulio, bet atveria naują būdą, kaip jame gyventi daug intensyviau ir su didesniu dėkingumu.

Galime prisiminti, kaip tuos, kuriuos sutinkame Šventajame Rašte ar peržvelgdami Bažnyčios istoriją, atsivertimas vedė ne į kelionę vienumoje, o į bendruomenišką gyvenimą. Tai irgi yra atsivertimo vaisius.

Antra, atsivertimas sukelia pokytį. Atsivertimo realumas įkūnijamas gyvenimo aplinkybėse. Jis tampa visa formuojančia jėga, suteikiančia naują prasmės pojūtį ir darančia poveikį kitų gyvenimams. Bėgant laikui, ši patirtis tampa stabilesnė, padeda mums kitaip elgtis ir megzti kitokius santykius. Tai tampa „įpročiu“ ar „veikimo būdu“. Bet atsivertimas nėra vien elgesio pokytis, jis tampa ir vidiniu perkeitimu, suteikiančiu naują būdą priimti aplinką ir ją vertinti, naują mąstymą ir naują širdį. Tad atsivertimas ne tik keičia esamą aplinką, bet gali ir naujai ją kurti, aplinkinius kviesdamas pokyčiams savo gyvenime bei bendruomenėse ir taip tapdamas malone visiems.

Trečiasis atsivertimo dėmuo kyla iš dviejų pirmųjų, ir tai yra laisvė – kiekvieno autentiško pokyčio prielaida. Tai, kad Dievas nenori mūsų versti, jau parodo mūsų laisvę. Ji gali egzistuoti ir turėti prasmę tik santykiyje. Laisvės malonė ta, kad ji gyvuoja kituose, kyla iš kitų, yra dėl kitų. Giliausia prasme atsivertimas, į kurį kviečia Kristus, yra atsivertimas į jo paties laisvę. Ji išreiškiamą meile – visišku savęs dovanojimu dėl kito asmens gėrio. Turbūt tai yra giliausias atsivertimas. Tokia laisvė yra realybė, į kurią mes nuolat stengiamės įžengti, malonė, kurios be paliovos siekiame, bet gauname tik tada, kai sutinkame rizikuoti, visiškai jai atsiduodami.

Ketvirtasis dėmuo – misija. Šventajame Rašte visais atsivertimo atvejais suteikiama tam tikra misija, kurioje yra visi aptarti atsivertimo dėmenys. Misija yra tai, kas mums patikima. Ji mums nepriklauso, ją gauname iš Kito, kuris turi galią mus išsiųsti. Kiekvieno krikščionio gyvenimą formuoja misija, kylanti iš Kristaus misijos. Savąją misiją Kristus gauna iš Tėvo, ją įgyvendina Šventojame Dvasioje ir per Šventąją Dvasią. Kad ir kaip būtume pašaukti įgyvendinti savo krikščionišką tapatybę-misiją, mes nuolat būsim atsivertimo kelyje, savo kasdienos aplinkybėse naujai suvokdami jos prasmę ir tai, kaip ji praktiškai turi skleisti mūsų gyvenime. Dėl to atsivertimui, kaip įvykiui ir kaip procesui, reikia įžvalgos – atidaus ieškojimo protu ir tikinčia širdimi, idant suvoktume, kaip šiose gyvenimo aplinkybėse ir šiuose santykiuose geriausiai galime tarnauti Dievui. Dievui, kuris kiekvienam vyrui ir kiekvienai moteriai bei visai kūriniškai dovanoja gydančią Karalystės gyvenimą.

Jesuits, 2021

Parengė Monika Smalinskaitė

T. V. Šimkūno nuotr.

T. Robert Danieluk, SJ

Atsivertimas Jėzaus Draugijos istorijoje ir jos istorijos atsivertimas

Atsivertimas, kaip radikalus gyvenimo pokytis, yra Jėzaus Draugijos istorijos dalis ne tik nuo jos įsikūrimo pradžios, bet netgi gerokai iki to. Pažvelgus į Ignaco Lojolos gyvenimą nesunku suprasti, kad Draugija gimė iš jo asmeninio atsivertimo.

Po Draugijos kanoninio pripažinimo kai kurie įvykiai tam tikra prasme pareikalavdavo iš jėzuitų atsiversti – kaip nors pakeisti savo gyvenimą ar veikimo būdą ir keistis patiems, kad galėtų geriau atsiliepti į Viešpaties kvietimą. Pamaštykime kad ir apie didelį misionierišką atvirumą tų Ignaco sūnų, kurie, susidūrę su senomis sofistikuotomis Rytų kultūromis, nusprendė laikytis naujos misijų Azijoje strategijos. Strategijos, pagrįstos dialogu su vietine kultūra, o ne primetant europietiškos krikščionybės versiją.

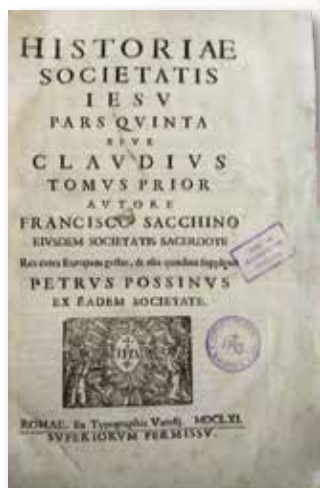
Nors yra daug kitų pavyzdžių, iš tiesų toks dalykas, kaip Jėzaus Draugijos atsivertimo istorija, neegzistuoja. Šiuo straipsniu labiau siekiu apmąstyti tai, ką galėtume vadinti „Jėzaus Draugijos istorijos atsivertimu“. Tiesą sakant, vienas iš didesnių pokyčių sietinas su tuo, kaip būdavo pasakojama Jėzaus Draugijos istorija.

Pradžioje tą darė patys jėzuitai. Nuo pat Jėzaus Draugijos gyvavimo pirmųjų metų visada buvo žmonių, atidžių įvykiams, vedusiems į Draugijos įkūrimą. Ignaco Lojolos *Autobiografijos* įžangoje sakoma, kad tėvai Jeronimas Nadalis, Juanas Alfonsas de Polancas ir Luisas Gonçalvesas da Câmara primygtinai bandė įtikinti šv. Ignacą parašyti savo gyvenimo istoriją. Anot Jeronimo Ndalio, „tai esąs tikrasis Draugijos kūrimas“, turėdamas omenyje, kad Ignaco istorija turės didelę įtaką būsimoms jėzuitų kartoms.

Kiti pirmųjų Draugijos dešimtmečių metraštininkai ir liudytojai, tokie kaip Pedras de Ribadeneira ir Gianpietro Maffei, tęsė šios istorijos tyrinėjimus. Galiausiai XVII a. pradžioje pasirodė monumentalus Draugijos istorijos veikalas, pavadintas „Historia Societatis Iesu“. Jį parengė oficialūs Draugijos istorikai jėzuitai, o leidinį sudarė aštuoni tomai, išspausdinti nuo 1615 m. iki 1859 m., kuriuose pasakojama apie Jėzaus Draugijos peripetijas nuo įkūrimo iki 1633 m.

XIX a. įvyko jėzuitų istoriografinis „atsivertimas“. Amžiaus pabaigoje tapo akivaizdu, kad pasikeitė būdas, kaip rašoma istorija. Nebeįmanoma istorijos toliau rašyti lotyniškai, kaip buvo daroma prieš 200 metų. Todėl generalinis vyresnysis Luisas Martinas pra-

dėjo ilgą sistemiską istorinių šaltinių tyrimą, siekdamas parengti kiekvienos provincijos, asistencijos ar geografinio regiono, kuria- me veikė Draugija, istoriją ir ją papasakoti moderniomis kalbomis bei pagal tuometinę metodologiją.

Kaip ir ankstesniais amžiais, vienas iš tokios istoriografijos ra- šymo tikslų buvo pačių jėzuitų ugdymas. Planuota, kad Draugijos istorija bus garsiai skaitoma refektoriuose, ir taip buvo daroma. Dėl to t. Martinas pastebėjo, kad istorikai labiau pasitarauja ug- dant jėzuitus, negu jis pats, būdamas Draugijos generolu, nes isto- rikų darbai skaitomi daug kartų metų metais, o generolas tik tam tikromis progomis kiekvienam parašo cirkuliarą.

Jėzuitų istorija kartu su naujienomis iš tolimiausių misijų at- vėrė puikią galimybę sklusti žiniai apie jėzuitus tarp jų geradarių, draugų, kolegijų moksleivių ir tapo daugelio pašaukimų misijoms šaltiniu, taip pat ir tarp Draugijos narių.

Kitas svarbus jėzuitų istorijos fiksavimo aspektas – galimybė apginti Draugiją nuo jos priešininkų išpuolių ir kritikos. Tokie priešininkai egzistavo nuo pat Draugijos atsiradimo ir tapo aišku, kad geriausia gynyba – naudoti tuos pačius ginklus, kuriuos nau- doja priešininkai, t. y. rašalą, plunksnas ir spausdinimo mašinas.

Bet kaip visa tai susiję su atsivertimu?

Pirmiausia, jau keletą dešimtmečių tai, kas susiję su Jėzaus Draugija, tarp daugelio mąstytojų yra sukėlę didžiulį susidomėji- mą, ir net tapę savotiška madinga tema. Žinoma, ir pačioje Drau- gijoje netrūksta autorių, bet dabar jie sudaro mažumą.

Antra, šie mokslininkai išleidžia nemažai darbų, ir Draugijos istorijos bibliografija akivaizdžiai auga. Tokia publikacijų gausa yra iššūkis tiems, kuriems tenka skintis kelių tarp gausybės knygų ir straipsnių, parašytų įvairiomis kalbomis. Keletas bendrų projek- tų ir konkretus bendradarbiavimas atskleidžia tikrą „metodologi- nį atsivertimą“. Kadangi jėzuitų gerokai sumažėjo, jie turi daugiau bendradarbiauti, taip pat ir tarpusavyje.

Trečias, ir svarbiausias dalykas, – pasikeitė didžiosios dalies istoriografinių veikalų tikslas. Be keleto išimčių, šiais raštais ne- besiekama apginti ar pulti Draugiją. Didžiąją dalį mokslininkų šiandien domina jų srities tyrinėjimų tobulinimas, pasitelkiant jė- zuitų šaltinius. Todėl Draugija plačiai atveria savo archyvų ir bib- liotekų duris, taip patvirtindama popiežiaus Pranciškaus žodžius, pasakytus 2019 metų kovo 4 dieną. Paskelbdamas apie atveriamus Pijaus XII pontifikato Vatikano apaštalinius archyvus, popiežius sakė: „Bažnyčia nebijo istorijos; priešingai, ją myli ir norėtų mylėti dar labiau – taip, kaip ją myli Dievas.“

Jesuits, 2021

Iš anglų kalbos išvertė Monika Smalinskaitė

Dr. Gita Drungilienė

Petras Skarga, Vilniaus jėzuitai ir Dievo teismas: viena XVI a. atsivertimo istorija

1569 m. Vilniuje įsikūrę pirmieji jėzuitai entuziastingai ėmėsi darbo ten, kur matė didžiausią poreikį – rūpinosi vietinių gyventojų sielų išganymu, evangelizavo ir kovojo su krašte išplitusiu protestantizmu. Viena iš priemonių šiam darbui tapo hagiografija – šventųjų gyvenimų aprašymai, Katalikiškosios Reformos metu įgavę vis stipresnę apologetinę reikšmę. Šis religinės literatūros žanras kaip tik išgyveno lūžį, pereinant nuo viduramžiais įprastų legendomis apipintų pasakojimų apie šventuosius (paprastai lotynų kalba), prie gerokai kritiškesnių ir labiau atitinkančių tikrovę šventųjų aprašymų. Naujos epochos reikalavimus atliepančios hagiografijos poreikį netrukus pastebėjo Lenkijos ir Lietuvos provincijos jėzuitai. Parašyti šventųjų gyvenimus lenkų kalba buvo patikėta Petruui Skargai (1536–1612) – garsiam pamokslininkui ir religinės polemikos dalyviui, Vilniaus jėzuitų kolegijos vicerektoriui ir pirmajam Vilniaus jėzuitų akademijos rektoriui.

Petras Skarga rašymo ėmėsi nenoriai, tik pakludamas provincijolui. Jo kūrinio pagrindu tapo garsaus tuometinio hagiografo, kartūzų vienuolio Lauryno Surijaus (*Laurentius Surius*) šešiatomis veikalas *De probatis sanctorum vitis* (Kelnas, 1570–1575). Taip jau 1579 m. rudenį Mikalojaus Kristupo Radvilos Našlaitėlio spaustuvėje Vilniuje pasirodė lenkų kalba parengti „Šventųjų gyvenimai“ (*Zywoty świętych Starego y Nowego zakonu na każdy dzień przez cały rok*), skirti kiekvienai metų dienai ir supažindinantys skaitytojus beveik su 400 šventųjų istorijomis. Šis Petro Skargos kūrinys tais laikais sulaukė didžiulio populiarumo. Pirmajam Vilniaus jėzuitų akademijos rektoriui per savo gyvenimą teko parengti dar šešis „Šventųjų gyvenimų“ leidimus, o iki XIX a. pabaigos kūrinys išleistas daugiau nei 20 kartų ir tapo populiariausia knyga lenkų kalba šalia Biblijos.

Karštą pamokslininko širdį turėjęs P. Skarga neapsiribojo vien „šventųjų gyvenimų“ vertimu, perdirbimu ir jų pritaikymu vietos visuomenei. Šioje knygoje dažną šventojo „gyvenimą“ palydi paties Skargos komentarai, paaiškinimai, pamokymai, atskirti nuo pagrindinio pasakojimo ir pateikti „Dvasinio peno“ (*Obrok duchowny*) skiltyse. Šiuos trumpučius savo „pamokslus“ autorius

Šv. Salvijaus gyvenimo aprašymas P. Skargos „Šventųjų gyvenimuose“ (Krokuva, 1603). LMAVB RSS XVII/2-150, p. 810.

papildė pavyzdžiais ir konkrečiais įvykiais. Juose rado atgarsį ir Lietuvos dvasinio gyvenimo realijos. „Šventųjų gyvenimuose“ įtraukti devyni pasakojimai, kuriuose paminėtos konkrečios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vietovės, bažnyčios, asmenys, įvykio laikas (beveik visais atvejais sutampantis su Skargos gyvenimo Vilniuje (1573–1584) laikotarpiu). Tai padėjo priartinti šventuosius prie skaitytojų ir dar lengviau pasiekti jų širdis. Skargai jau nebegyvenant Vilniuje pasirodęs antrasis „Šventųjų gyvenimų“ leidimas (Krokuva, 1585) buvo papildytas dar viena nauja istorija iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės dvasinio gyvenimo, kuri autoriui, matyt, pasirodė itin reikšminga.

Taigi, rugsėjo 13 dienai „Šventųjų gyvenimuose“ (1585) pateikiamas Albi (Prancūzija) vyskupo šventojo Salvijaus (m. 584) gyvenimas. Anot Skargos, būsimas šventasis po ilgo pasaulietinio gyvenimo tapo uoliu vienuoliu, galiausiai – abatu, bet iš kuklumo nusprendė atsiskirti ir užsidaryti celėje, kur vienąkart susirgęs ir karščiuodamas mirė. Broliams apraudojus Salvijų ir pradėjus ruošti laidotuviams, šis atsigavo, bet

nenorėjo kalbėti, ir tik po trijų dienų papasakojo apie savo patirtį pakliuvus į Dievo teismą. Ši šventojo Salvijaus istorija įkvėpė Skargą pasidalinti vienu įvykiu iš savo gyvenimo patirties.

Papasakojęs apie šv. Salvijų, P. Skarga prisiminė savo apsilankymą Polocke 1583 m. rugpjūčio 2 d. Ten sutiktas bajoras Jonas Kriapskis papasakojo savo tikėjimo ir atsivertimo istoriją. Kariaudamas Livonijoje, jis paniręs į „erezijų“ klaidas, iš kurių jį ištraukė vienas jėzuitas per išpažintį Vilniuje. Vėliau labai susirgęs, o norėdamas priimti Švč. Sakramentą ir aplink neradęs katalikų kunigo, gavęs kvietis popą, kuris ėmė jį spausti išsižadėti katalikybės. Bajoras nesutiko, mirė be sakramentų ir pakliuvo į Dievo teismą. Iš ano pasaulio jam buvo leista grįžti į gyvenimą tik dėl jo prielankumo jėzuitams. Pasakodamas tokią viduramžiams būdingą Dievo teismo viziją – *redivivus* („vėl gyvas“) istoriją – Skarga ne tik pabrėžė išpažinties svarbą, bet ir iškėlė jėzuitų (konkrečiai – vilniškių) reikšmę, jų sielovados darbo vaisingumą, ypač atverčiant protestantizmui pasidavusius tikinčiuosius. Pasak šios istorijos, jėzuitų misija daro įspūdį net ir Dievui – anam bajorui ryšys su jėzuitais tapo galimybe sugrįžti į gyvenimą. Įvykio autentiškumą Skarga patvirtina prisiekdamas Dievu.

„Papasakosiu ir aš, ką girdėjau iš lūpų to, kuriam tai atsitiko. 1583 Viešpaties metų rugpjūčio antrą dieną, kai buvau Polocke¹, atėjo pas mane vienas bajoras, [kilęs] iš Livo žemės², Jonas Kripskis³, ir prašė manęs verkdamas, kad jį išmokyčiau išganymo kelio, paminėdamas, kad daug Viešpačiui Dievui yra skolingas už Jo malones. Ir papasakojo man, kad ilgai tarnaudamas kareiviu Livonijoje, buvo įpainiotas į erezijų klaidas, iš kurių Viešpats Dievas leido jam išsilaisvinti Vilniuje, išpažinties pas vieną jėzuitą dėka (kaip jis pasakojo), prieš kurį atsižadėjo visokio atsimitimo ir erezijos, pasižadėdamas amžinai likti vienybėje su Šv. Visuotine Romos Bažnyčia. O kai po to apsigyveno tarp Polocko ir Drujos⁴ prie Dauguvos, labai susirgo, ir jautėsi jau arti mirties. Negalėdamas surasti katalikų kunigo, kad priimtų Švenčiausiąjį Sakramentą, liepė pakviesti rusų popą, [esantį] už keleto mylių, prašydamas, kad jo išpažintį išklaustų ir jį aprūpintų tai [paskutinei] kelionei dangišku Sakramentu. Popas nesutiko, nebent [jis] atsisakytų Romos tikėjimo ir Graikų [tikėjime] amžinai gyventi prisiektų. Galiausiai, apimtas didžiulio nerimo, jis atsakė: „Neduo, Dieve, kad šventojo tikėjimo turėčiau atsižadėti, į kurį neseniai iš erezijos klaidų grįžau.“ Pavedęs save Aukščiausiajam kunigui – Kristui – popą liepė išsiųsti, ir netrukus pradėjo merdėti.

Merdėdamas jautėsi vedamas per didžiulę minią žmonių, ir išgirdo vieną balsą: „Ar yra tasai, kuris jėzuitais pasitiki?“ Į tą balsą susūkau: „Taip, yra!“ suprasdamas, kad mane kviečia ir veda į teismą. Ir padaro man kelią, tarsi gatvę, ir atveda mane į teismą, kuriame sėdėjo du asmenys. Ir vienas tarė: „Tegul dar grįžta.“ Ir iškart pajutau, tarsi atsibusčiau, ir pasijaučiau sveikas, ir valgyti užsinorėjau, ir greitai pasveikau.

Gyvena greičiausiai dar tas bajoras. Prieš Dievą nemeluoju. Keistas ir nesuprantamas savo sprendimuose yra Viešpats Dievas: kaipgi netikėti tuo, kuris liudija [apie] tokį stebuklingą sveikatos paėmimą ir tokį užmokestį už tikėjimo tvirtumą pratęsiant gyvenimą. Sakai: vienas yra mūsų teisėjas – Kristus, kaipgi jis du [asmenis] matė? Į tai atsakysiu, kad ir šventieji teisia, ir angelai vykdo Jo valią ir darbus, kai į teismą kviečia tą ar kitą. Tai liudija Šventasis Raštas. O be to, taip atrodo, kad jie sprendė tuo paskutiniu nutarimu dėl pasmerkimo ar išganymo, bet suprato Dievo valią, kad jam dar leista grįžti į kūną.“⁵

¹ Iš tiesų Polocke P. Skarga buvo ne kartą. 1579 m. rugpjūtį jis ten lydėjo valdovą Steponą Batorą, ten 1581 m. įsteigė dvi parengiamąsias klases į jėzuitų kolegiją (tiesa, atsirado tik penki mokiniai). P. Skarga bandė vykdyti misijas ir Livonijoje, kuri nuo 1582 m. priklausė Abiejų Tautų Respublikai, buvo tapęs Rygos jėzuitų vyresniuoju ir pamokslininku.

² Livo žemės priklausė Mazovijos kunigaikštystei, Lenkija.

³ Žinoma Kripskių giminė Mazovijoje (herbas *Prawdzic*).

⁴ Dabar – Vitebsko sritis, Baltarusija.

⁵ Iš lenkų k. išvertė dr. Gita Drungilienė.

T. Mindaugas Malinauskas, SJ

KAS YRA TERCIIATAS

Jėzuitams artimi žmonės dažnai nustemba sužinoję, kad pažįstamas ne pirmos jaunystės kunigas ima ir išvyksta dar kartą mokytis į kažkokį terciatą, kad paskui galėtų duoti paskutiniuosius įžadus ir būtų galutinai priimtas į Jėzaus Draugiją. Tad dabar ir bandykime pasiaiškinti, kas tai yra.

Terciatas Jėzaus Draugijoje gali reikšti ir trečiuosius naujokyno metus, ir antrąjį naujokyną, o šv. Ignaco žodžiais tariant, tai – trečiasis bandymas (probacija). Kalbant apie bandymus, pirmasis būtų kandidato pasiūlymas Draugijai, t. y. kelių savaičių laikotarpis iki jo oficialaus priėmimo. Antrasis bandymas yra pats naujokynas – dvejų metų ugdymo laikotarpis iki įžadų – bei visi likusieji ugdymo etapai po įžadų, kuriais jėzuitas pasižada Draugijai leisti būti toliau tiriamas, kad vyresnieji galėtų spręsti apie jo tinkamumą galutinai tapti jos nariu, davus paskutiniuosius įžadus. Ši ugdymo procesą iki paskutiniųjų įžadų užbaigia paskutinis bandymo, arba terciato, etapas.

Pasak Draugijos Konstitucijų, po dažnai ilgo intelektualinio ugdymo(si) dabar jėzuitas yra kviečiamas ugdytis „širdies mokykloje“, kurioje jis mokosi dar labiau pažinti Dievą ir atsiduoti jo meilei, nuolankiai atsisakydamas bet kokios juslinės meilės, savo valios bei sprendimų, kad galėtų geriau padėti kitiems jų dvasinėje kelionėje link Viešpaties (plg. Konstitucijos, 516). Žinoma, jau ir iki tol jėzuitas brendo ne tik intelektualiai, bet ir dvasiškai, tačiau dabar jis turi progą labiau integruoti savo žinias ir patirtis, pašaukime jas suvienyti. Ši „mokykla“ atlieka ir saugiklio funkciją, nes kviesdama integruoti žinias ir patirtis, stengiasi užkirsti kelią nejučia atrofuoti širdžiai. O visa tai tam, kad jėzuitas galėtų būti ir „kontempliatyvus veikloje“, ir uoliai bei laisvai imtųsi Draugijos apaštalinų užduočių. Pasak šv. Ignaco, žmogus negali duoti to, ko pats nėra gavęs: jis neskleis išgelbėjimo žinios, jei pats nebus išgelbėtas; nepadės kitam, jei jam nebuvo padėta; nevienys širdžių, savo širdies nesuvienijęs.

Jėzaus Draugija siekia, kad ilgus metus trukusio ugdymo pabaigoje kiekvienas jėzuitas atsidedų šiam „bandymui“, kurio metu iki galo ir be dvejonų integruotųsi į Draugijos kūną, toliau tarnaudamas Dievo karalystei ir didesnei Dievo garbei. Terciatas jėzuito kelionėje turėtų būti atliekamas ne per anksti ir ne per vėlai, kad būtų integruojamos jo ankstesnės kelionės dvasinės, intelektualinės, apaštalinės patirtys ir žinios, o kartu vaisingai tęsiama kunigo tarnystė. Terciatas yra dvasinio ugdymo, išlaikančio Dvasinių pratybų dinamiką, laikas, kviečiantis jėzuitą didžiadvasiškai dosniai ir laisvai žengti link savo Viešpaties ir priimti jo skirtas dovanas (plg. DP, 5), savo kunigiškame ar broliškame pašaukime būti apsisprendusiam gyventi kaip Jėzaus bičiuliui, pasirengusiam besąlygiškai priimti Dievo valią. Pradėjęs terciatą jėzuitas neturėtų išgyventi abejonės dėl savo pašaukimo, tikėjimo krizės ar konflikto su Bažnyčios mokymu – čia reikalingas tam tikras stabilumas. Reikalingi ir komunikacijos gebėjimai dažnai kitakalbėje kultūroje, pakankama kūno ir psichinė sveikata. Iššūkio aspektas terciate labai svarbus: kaip ir naujokyne, dalyvis noriai leidžiasi į ignaciškąjį „eksperimentą“, sutinka ugdytis ten, kur stinga patirties, drąsos, paslankumo, atsisakydamas įprastos ir norimos veiklos, kad ir naujoje aplinkoje rastų Dievą.

XVII a., kai Draugija labai greitai augo, dažnas jėzuitas būdavo įtraukiamas į plačius apaštalavimo darbus, nespėjęs gerai pasirengti dvasiškai ir intelektualiai. Dėl to terciatas taip organizuojamas, kad pasitarnautų geresniam Draugijos dvasios ir misijos pažinimui. Visada labiau pabrėžiamas ne apaštalavimas, o dvasingumo ir Draugijai svarbių dokumentų studijos.

Nors trečiąjį bandymą Ignacas vadina „širdies mokykla“ (lot. *schola affectus*), ne vien terciatas yra Ignaco palikta mokykla širdžiai lavinti. Visi jo raštai – Autobiografija, Dvasinės pratybos, Konstitucijos, laišškai – yra širdies lavybos. Todėl terciate jie taip pat studijuojami, mokantis suvienyti širdį, kad visomis žmogiškomis galiomis iki galo atsivertų Dievui ir priimtų jo Karalystę. Svarbiausios terciate yra 30-ties dienų dvasinės pratybos, skirtos išgryninti sąmonę nuo netvarkingų polinkių ir atnaujinti ryšį su Viešpačiu, į kurio pašaukimą jėzuitas atsiliepė ir kuriam dovanoja save. Po to, gilindamasis į Ignaco autobiografiją, jis naujai ir su dėkingumu „perskaito savo gyvenimą“, kaip malonės ir pašaukimo vietą. Draugijos istorija gali atnaujinti ir pagilinti jėzuito pašaukimą, o Konstitucijų ir Generalinių kongregacijų dokumentų studijos padeda prisiliesti prie to, kas Draugijos dvasingume yra fundamentalu.

Ignacas ir pirmieji jo bičiuliai taip pat turėjo laiką, panašų į terciato, kai baigę studijas Paryžiuje, 1536–1538 m. grupelėmis

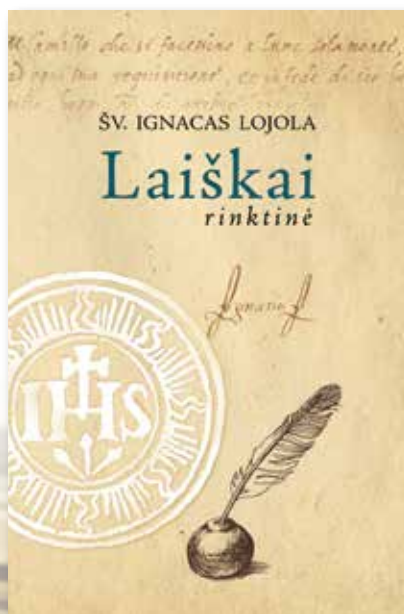
T. V. Šimkūno nuotr.

ėmėsi apaštalavimo darbų. Vėl susibūrę Šiaurės Italijoje ir priėmę kunigystės šventimus, jie karštai meldėsi, atliko 30 dienų dvasines pratybas, bičiuliškai kalbėdavosi apie aukštus dvasinius dalykus, mąstė apie savo pašaukimo kelią ir ateitį, apaštalavo kaip naujoviški kunigai, aiškindami katekizmą ir vargšams, ir išsilavinusiems, teikdami Sutaikinimo sakramentą, slaugydami ligonius ir neretai dėl to sulaukdami pajuokų. Jie realiai patyrė, ką reiškia dėl Kristaus karalystės tarnauti konkrečiam Bažnyčios kūnui ir to laiko žmonijai, taip išgyvendami brandinantį gimstančios Draugijos „bandymą“ pradedant didžiąją misiją. Šiuo laiku Ignacas sulaukė ypatingų dangaus ženklų, kad jie žengia geru keliu. Galiausiai išgyveno Draugiją patvirtinančią Tėvo ir Sūnaus viziją La Stortoje: „Noriu, kad mums tarnautumėt“ ir „būsiu jums palankus“.

Šiek tiek prisilietę prie terciato idėjos ir apžvelgę jo užduotis bei keliamus tikslus, turėtume pripažinti, kad pusmečio programa greičiausiai to neįmanoma pasiekti. Trečiuoju bandymu jėzuitui, o drauge ir kiekvienam ignaciškąjį dvasingumą puoselėjančiam tikinčiajam, Ignacas nori labiau parodyti orientyrą, dvasinės pažangos kryptį ir idealą. Taip išryškėja nuolatinio ugdymosi aktualumas ir poreikis. Jėzuitas, kaip ir kiekvienas tikintysis, yra kviečiamas būti nuolat pasirengęs Dievą rasti visuose dalykuose, nuolat atsiversti, augti dvasiškai ir žmogiškai, daryti pažangą veiksmingiau apaštalaudamas ir tarnaudamas Bažnyčioje.

Balandžio pabaigoje pasirodys ilgai laukta žinomiausių šv. Ignaco Lojolos laiškų rinktinė, kurią iš ispanų kalbos išvertė Jūratė Micevičiūtė, leidžia VšĮ Jėzuitų ekonomo tarnyba.

Tėvams, siunčiamiems įvairias tarnystes

Roma, 1552 m. spalio 8 d.

Beveik visi čia trumpai pateikti T. Ignaco patarimai jau buvo įtraukti į Konstitucijų rankraštį (septintąją dalį), pristatytą davusiems įžadus Draugijos nariams. Šis laiškas – tai dvasinė pagalba, kriterijus ir patarėjas veikloje, skirtas kiekvienam jėzuitui, siunčiamam į apaštališkąją tarnystę (kuriai įsipareigojo ketvirtuoju įžadu). Šią T. Ignaco instrukciją užrašė Polankas.

Į tris dalykus turi atsižvelgti šios Draugijos narys, siunčiamas dirbti Viešpaties vynuogyne: vienas – į save patį, kitas – į artimą, su kuriuo kalbasi, dar kitas – į galvą viso Draugijos kūno, kurio narys jis yra.

1. Kalbant apie pirmąjį, tai yra save patį: tegul jis, kol rūpinasi kitais, pasistengia nepamiršti savęs, vengdamas padaryti net menkiausių nuodėmę, ir netgi dėl visų įmanomų dvasinių laimėjimų tegul nestato savęs į pavojų [nusidėti]. Tam padeda kalbėti mažai ir tik viešumoje su žmonėmis, dėl kurių galbūt reiktų bijoti, ir apskritai laikytis atstu nuo žmogaus išorės – žvelgti į kūrinius ne kaip į gražius ar mielus, bet kaip į nupraustus Kristaus krauju, Dievo atvaizdą, Šventosios Dvasios šventovę ir t. t.

Taip pat gintis nuo visokio blogio ir siekti visų dorybių, nes juo bus jų pilnesnis, juo veiksmingiau galės prie jų patraukti kitus. Tam padeda kas dieną skirti šiek tiek laiko sau: atlikti sąžinės patikrą, pasimelsti, naudotis sakramentais ir t. t.

Tegul jis tinkamai rūpinasi ir sveikata bei kūno jėgomis.

Kalbant apie antrąjį [punktą] – artimą, – tegul pirmiausia žiūri, su kokiais žmonėmis bendrauja, ir tai turi būti tie, iš kurių tikimasi daugiausia vaisiaus (nes su visais negalės bendrauti). Tokie yra patys vargingiausieji ir žmonės, turintys daug autoriteto, mokslų ir laikinųjų gėrybių, ir dar tie, kurie galėtų būti geri pagalbininkai. Apskritai [tebendrauja] su tais, kurie, gavę pagalbą, patys gali labiau padėti kitiems siekti dieviškosios garbės.

2. Imdamasis gailėstingumo darbų tegul žiūri, kad pirma darytų tuos, kuriems ir buvo siūstas. O apžvelgęs kitus, jei negali atlikti visų, tegul teikia pirmenybę geresniems, tai yra dvasinių

imasi pirmiau nei kūniškųjų, skubesnių – pirmiau nei nesku-
bių, visuotinių – pirmiau nei konkrečių, amžinųjų, išliekančių-
jų – pirmiau nei neišliekančiųjų ir t. t. Ir tegul prisimena, kad
neužtenka pradėti gailėstingumo ir gerumo darbų – būtina juos
užbaigti ir, kiek įmanoma, išsaugoti.

3. Tegul pasižiūri, kokius įrankius naudos, ar be [rodomo]
pavyzdžio ir maldos dar turi imtis klausyti išpažinčių, o gal vesti
pratybas ir palaikyti dvasinius pokalbius ar mokyti krikščioniš-
kojo mokslo, ar skaityti [žmonėms paskaitas], ar sakyti pamoks-
lus ir t. t., ir jeigu negali naudotis visais ginklais, tepasirenka
tuos, kurie, kaip manoma, gal bus paveikliausi, ir tuos, kuriais
kiekvienas geriausiai moka naudotis.

4. Tegul pasižiūri, koku būdu bus geriau veikti, ir tepasisten-
gia būti nuolankus, pradėdamas nuo žemiausių dalykų ir nesikišdamas į aukštesnius, kol nebus pašauktas ar paprašytas, arba
jei įžvalgus apmąstymas neatskleis, kad kitaip elgtis reikalauja
[esamas] momentas, vieta ar žmonės – tokio įžvalgumo nesudėsi į
jokias taisykles. Reikia žiūrėti ir kaip laimėti palankumą asmenų,
su kuriais bendraujama, įrodant, kad remiamasi tiesa, [...] dory-
be ir meile, ir taip pat stengtis tarp jų įgyti autoritetą ir prie visų
prisiderinti šventu protingumu (isp. prudencia) – jo pirmiausia
išmoko Šventosios Dvasios patepimas, tačiau su ja turi bendra-
darbiauti ir pats žmogus, svarstydamas ir rūpestingai laikydamasi-
sis. Taip pat ir minėtąją sąžinės patikrą galima išplėsti įtraukiant
šiuos dalykus, ir bet kuriuo dienos metu vis juos prisiminti. Ypač
reikia tą daryti susidūrus su sąžinės atvejais ir klausimais, kurie
protui nėra labai aiškūs ir neturi gatavų sprendimų – į tokius te-
gul neduoda neprotingos drąsos [paskatinto] atsakymo ar nuo-
sprendžio, prieš tai kompetentingai neištyręs ir neapsvarstęs.

Trečias punktas – Draugijos galva ir kūnas. Pirmiausia [rei-
kia] visiškai atsiduoti vyresniojo vadovavimui: jam pranešti vis-
ką, kas reikalinga, ir paklusti gautiems nurodymams. Stengtis,
kad Draugija turėtų gerą reputaciją ir vardą, ir visais įmano-
mais būdais padėti augti Dievo garbei, daugiausia per steigimus
(pirmiausia kolegijų, kai atsiranda galimybė ir palankios [aplin-
kybės]) ir ieškant tinkamų žmonių šiai Draugijai, tai yra tokių
asmenų, kurie yra išsimokslinę ar labai aktyvūs, arba dar jauni,
yra geros išvaizdos, sveikatos, gero proto ir linkę prie gėrio ir ne-
turi kitų kliūčių, ir t. t.

T. Eugenijus Markovas, SJ

JAUNIMO PALYDĖJIMAS – KVIETIMAS Į KELIONĘ

Kai po teologijos studijų Bostone gyniausi magistro laipsnį dvasinio palydėjimo srityje, labiausiai koncentravauši ties dvasinio palydėjo gebėjimais, kvalifikacija bei patirtimi. Šiandien būtinai išskirčiau ir papildyčiau dvi sritis: jauno žmogaus palydėjimą, kaip vieną svarbiausių dabartinių Jėzaus Draugijos apaštalavimo kryptių, ir vyresnio amžiaus (turinčio daugiau patirties) žmogaus palydėjimą bei su tuo susietus aspektus. Palydėti jauną žmogų – tai pirmiausia suprasti, kaip jis pats save mato ir priima tikėjimo kelionėje. Tam būtinas itin atidus žvilgsnis į šių dienų pasaulį bei jauno žmogaus problemas, iššūkius ir džiaugsmus. Palydėdamas jaunimą, pastebiu tris dalykus, kurie šiuo metu jaunam žmogui yra aktualiausi: *tikėjimas, apsisprendimas, tapatybė*.

Tikėjimas

Jeigu paklaustumė mūsų senelių, kodėl jie tiki į Dievą, dažniausiai išgirstume atsakymą, kad taip gyventi yra teisinga, kad žmogus sukurtas pažinti Dievą. Savo Dvasinių pratybų pradžioje tai sako ir šv. Ignacas Lojola: kad ir kokiū nuodėmingu save laikytų žmogus, itin svarbu suprasti, jog Dievas vis tiek jį myli, trokšta išgelbėti ir patraukti savo pusėn. Tada žmogus gali patirti begalinę Dievo meilę, priimti savo Kūrėją kaip gelbėtoją ir nuspręsti jam tarnauti negailėdamas jėgų ir savo laisvės. Galime teigti, kad tikintį žmogų labiausiai formuoja Kristaus asmuo. Jo pažinimas kiekvieną veda į gilesnę meilę Dievui ir žmogui. Dauguma šventų moterų ir vyrų šią tiesą suprato gana anksti, todėl galėjo pasinaudoti dovanomis, kuriomis tobula ir nesavanaudiška Dievo meilė pripildo kiekvieną mūsų širdies kertelę. Ši dieviška meilė turėtų būti atpažįstama kaip troškimas mylėti, ji neatskiriama nuo mūsų žmogiškojo pašaukimo – Dievo pažinimo, dėl to jaunas žmogaus kviečiamas į įžvalgaus palydėjimo kelionę. Pasak Tomo Merton, *meilė yra ypač šventa, nes ji yra Dievo apreiškimasis mūsų gyvenimuose*.

Deja, šiandienos pasaulis vis labiau mus verčia tai pamiršti. Tikrieji jauno žmogaus interesai yra supaprastinti iki individualumo ir savanaudiškumo – kuo daugiau susikursiu, tuo geriau gyvensiu ir laimingesnis būsiu. Toks požiūris tikrai nepadeda jaunuoliui, dažnai jie apskritai pasilieka ties malonumo, pasitenkinimo, patogumų, gėrėjimosi savimi paieškomis ir niekaip iš šio rato neištrūksta ir nesuvokti savo tikro pašaukimo, kuriuo galėtų papildyti visos žmonijos gėrį. O prisiminkime tai, kad kiekvienas esame pašauktas kilnesniems tikslams ir turime puikią progą tuos tikslus įgyvendinti! Šv. Pranciškus Asyžietis yra sakęs, kad tampame tuo, ką mylime. Mes galėtume pasakyti, kad susitapatiname su tuo, ko siekiame. Tiesa, kilnių tikslų siekti ne visada lengva, bet reikėtų nepasiduoti, juk nelengvi laikai ir gimdo šventuosius! Dažnai jauno žmogaus klausiu: Kas tau yra Kristus? Kaip manai, kur jis tave kviečia? Galbūt – skleisti Jo meilę pasaulyje?

Apsisprendimas

Dažnas jaunas žmogus šiandien atrodo pasimetęs, neišgirstas ir neretai nusivylęs. Bet, kad ir koks žlugęs žmogui atrodytų pasaulis, žvelgdami į kasdienes mūsų pasirinkimus, pilnatvės troškimą, norą gerinti kasdienybę ir ieškoti galutinio tikslo, matome, kad jie veda prie vienos labai paprastos minties, jog gyvenimas turi turėti prasmę. Tad privalome atsakyti į klausimą, dėl ko gyvename? Čia grįžtu prie šv. Ignaco teiginio, kad Dievas ne tik yra mūsų Kūrėjas, bet drauge ir *palydėtojas* (dvasinis palydėtojas tik padeda atpažinti, kaip Dievas veikia mūsų gyvenime). Jeigu priimsiu tai kaip tiesą, mano gyvenimas pasikeis iš esmės.

Prisimenu vieno jėzuito pasakojimą apie mėlynąjį banginį ir triušį: „Kai šuoliuodamas mišku triušis netikėtai sutinka didžiulį banginį, kurį laiką nustebejęs žvelgia į jį ir niekaip negali atsistebėti, ką šis didelis gyvis veikia miške. – Ar tu neturėtum būti vandenyne? – klausia triušis. – Taip, turėčiau, – atsako banginis.“ Šio pasakojimo esmė ta, kad dažnai jaunas žmogus neįveikia savo neryžtingumo ar tiesiog negeba tinkamai pasirinkti. Bėda ta, kad gyvenime esame linkę įgyvendinti mūsų pačių ar kitų klaidingus sprendimus. Šiuo atveju vėl puikiai tinka Tomo Mertono žodžiai, kad dabartiniais laikais tik *būdami tvirti kaip rupūs grūdai* galime išlikti pakankamai atsparūs, kad apsaugotume save nuo abejingumo, nevilties, depresijos, kuri skverbiasi į mūsų gyvenimus. O juk čia gvildenami labai svarbūs, esminiai klausimai! Tad dvasinis palydėtojas padės atpažinti Dievo ženklus jūsų gyvenime ir atsiliepti į jums skirtą kvietimą, kaip unikalų pašaukimą kiekvienam, nes mūsų gyvenimas nėra atsitiktinumas. Jeigu atsiliepiu į Dievo

kvietimą, jame ir atrandu prasmę, pilnatvę bei savo pašaukimą. Arba nekreipiu į jį dėmesio ir toliau tenkinu savo aistras, ieškodamas malonumo. Tuomet, mano manymu, gyvenimas atrodoys tuščias ir bereikšmis.

Tapatybė

Kitas labai svarbus dalykas jaunam žmogui yra *lytinė tapatybė*. Nesinori labai plėstis į iš to kylančias temas, pvz., homoseksualumą ar lyties sampratą. Labiausiai su jaunimu norisi paliesti pamatines ir esmines krikščioniškos antropologijos tiesas apie vyrą ir moterį bei iš to kylančią motinystę ir tėvystę. Kas šiais laikais atrodo keista? Šių dienų pasaulis tarsi siūlo *naują žmogų* be lyties, be tikslo, savo malonumui egzistuojantį individą. Dėl to labai dažnai jaunas žmogus pasimeta, nes tokiame požiūryje neranda konkretumo. Tikintis žmogus visada ieškos prigimtinio pašaukimo, dėl to ne tik apie tai turime kalbėti, bet ir padėti pasimetusiam šių pasirinkimų platybėse.

Kitas klausimas, dėl kurio jaunas žmogus sielojasi, – kaip atrasti sau tinkamą žmogų į vyrus ar žmonas. Juk tokie dideli reikalavimai keliami sutuoktiniams, santuoka įpareigoja aukotis dėl kito ir dėl vaikų! Neteisingas meilės supratimas, pabrėžiantis tik aistrą ir jausmus, klaidina jaunus žmones ir neleidžia jiems pasirinkti tinkamai. Kai dar tik pradėjau kunigo tarnystę, su jaunimu juokaudami subūrėme Šv. Emilijos grupelę vienišoms merginoms melstis už tinkamus vyrus. Vėliau daug nuosirdžiau ėmiau melstis šventajai Emilijai, nes puikiai žinau, kaip nelengva likti ištikimam meilėje bei savo pasirinkimui. Tad ieškodami meilės, nepamirškite šventųjų.

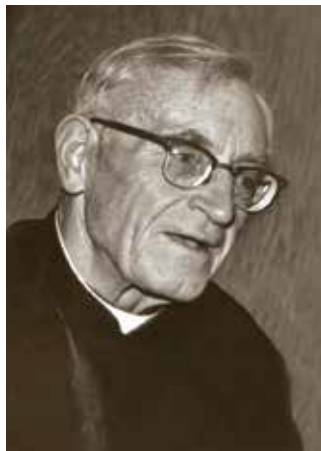
Kardinolas Karolis Voityla, būsimasis šventasis popiežius Jonas Paulius II, savo knygoje „Meilė ir atsakomybė“ rašė, kad žmogus nėra atskiras ar autonomiškas, jis gyvena ir save atranda santykyje. Todėl labai dažnai palydėdamas jaunus žmones primenu, kad nebijotų ieškoti atsakymo, kokia yra jų tapatybė, šiuo atveju – mąstyti apie motinystę ir tėvystę. Dabar net baugu merginoms kalbėti apie motinystę, nes jos samprata iškreipta, gąsdinanti ir žeminanti moteris. O juk motinystė moters tapatybėje yra esminė! Žinoma, nereikia moters sumenkinti tik iki biologinės prokreacijos objekto. Tačiau žmogaus esybė yra suprantama kaip paties Dievo kūryba, tad kūniška meilė turi kilti iš atviros mylinčios širdies ir būti vaisinga bei praturtinanti. Vyro ir moters meilė iš esmės yra gyvenimas dėl kito, vardan kito. Abiem atvejais tai yra žmogaus atsisąjūsimas į Dievą, kad ir vyras, ir moteris pažintų Dievą kaip švelnumo kupiną Kūrėją, kaip Atpirkėją, kuris „taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų“ (Jn 3, 16).

Popiežius Pranciškus savo knygoje „Svajokime“ primena, kad pirmiausia kiekvienas iš mūsų esame pakviesti į unikalią ir neapsakomą kelionę su Dievu. Tad, nepaisant mus nuolat lydinčių sunkumų, raginu jaunimą Juo pasikliauti ir pasirinkti tinkamą dvasinį palydėtoją.

T. Antanas Saulaitis, SJ

90 metų Amerikose

T. Jonas Bružikas, SJ

„Jei kunigas perša, velnias šliubą duoda“, – sako liaudies išmintis, bet tai visai negąsdino klieriko Jono Bružiko, per atlaidus suradusio savo našliui tėvui žmoną padėti rūpintis keturiais mažais vaikais Garliavoje. 1922 m. Prienuose išventintas kunigu, kitais metais Jonas įstojo į atgimstančią Lietuvos jėzuitų bendruomenę ir buvo jos trečias narys. Po trejų metų naujokyno Vokietijoje, 1926–1931 m. Jonas Bružikas buvo Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius. Nors Šventasis Tėvas jį ir parėmė 20 tūkstančių dolerių, būtinai reikėjo daugiau lėšų gimnazijos plėtrai, o JAV lietuvių klebonai, ypač 1927 m. naujai įsteigta Marquette Parko parapija Čikagoje, pakartotinai prašė jėzuito jiems talkinti. Taip t. Bružikas išplaukė į Ameriką su keturiomis tonomis knygų ir ten išplatino 100 tūkstančių egzempliorių jėzuito t. B. Andruškos knygos „Jėzaus Širdis ir šeimyna“. Jau Lietuvoje išplėtojęs ne rekolekcijas, bet misijas¹, per šešerius metus vadovavo 200 savaičių misijų, išklaušė apie 100 tūkstančių išpažinčių, Kauno jėzuitų gimnazijai surinko milijoną (litų ar dolerių).

¹ Taip iki šiol vadinamos parapijos atsinaujinimo dienos ar net savaitė. Į parapiją atvykę vienas ar keli jėzuitai (arba kiti vienuoliai) pamokslauja atskiroms grupėms – vyrams, moterims, vaikams; vyksta adoracija, klausoma išpažinčių; ta proga vairių draugijų nariai atnaujina pasižadėjimus ir t. t. – red. past.

Jonas Kidykas į Jėzaus Draugiją įstojo susižavėjęs Amerikos lietuvių uolumu – Lietuvoje tarp filosofijos ir teologijos studijų tradicinę praktiką atliko du JAV gimę ir augę jėzuitai studentai – Pranas Aukštikalnis-Hugal ir Antanas Mešlis, jau patys ten dalyvavę lietuvių sielovadoje. 1937 m. išsiųstas perimti t. Bružiko darbą JAV, t. Kidykas iš pradžių vargo, su vietiniais jėzuitais kalbėdamasis lotyniškai. Susipažindami jie sakydavo savo vardą, pvz., „I am John, I am Robert“ ir pan., o atvykėlis prisistatydavo: „Kidykas“. Užsieniečiams tai skambėjo kaip „Quid dicas?“ (lot. *ką sakai?*). Amerikietis atsiliepėdavo: „I am John“...

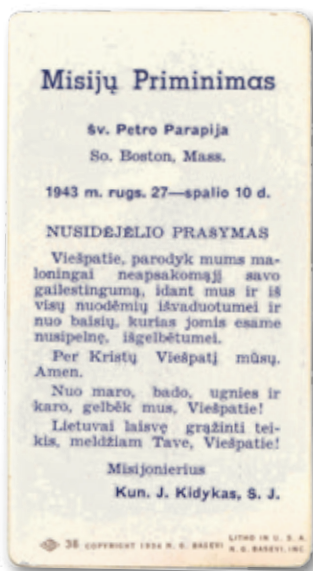
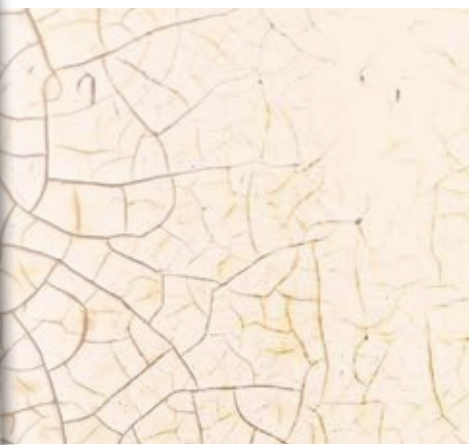
Veiklių lietuviškų parapijų tuomet buvo daugiau kaip 120, dauguma JAV rytuose, dėl to t. Kidykas laikėsi Filadelfijoje. Keliaudamas po parapijas, ten vadovaudamas rekolekcijoms ir teikdamas kitus patarnavimus, sąžiningai duodavo ataskaitas ir savo veiklą derindavo su vietos jėzuitų vyresniaisiais. Tačiau prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, atskyręs šalis ir žmones. Vakarų Europoje likę lietuviai jėzuitai studentai nebegalėjo grįžti namo, tad kibo į darbą, įvairiose vietose patarnaudami lietuviams ir kitiems karo pabėgėliams. Draugijos generolas nusprendė, kad jie turėtų burtis JAV apie t. Kidyką, siuntusį visokeriopą pagalbą saviškiams pokario Europoje, o nuo 1948 m. – lietuvių jėzuitų vyresnįjį. Amerikiečių jėzuitų padedami ir remiami, didžiausioje lietuvių kolonijoje Čikagoje jėzuitai įsteigė namus, kuriuose daugiau kaip 40 metų gyvendavo po keliolika jėzuitų, įrėngė koplyčią, pastatė Jaunimo centrą, organizavo įvairiausią veiklą, leido tris žurnalus.

Svarstydami savo ateitį toli nuo Lietuvos, nusprendė uoliai kibti į darbą, o kai Lietuva išsilaisvins, grįžti į Tėvynę. T. Kidykas

T. Jonas Kidykas, SJ

buvo pagrindinis, susirašinėjantis su Lietuvoje pogrindyje veikusiais jėzuitais t. P. Masilioniu, t. J. Danyla. Jie mokėjo pateikti žinias „tarp eilučių“, pvz., Lietuvoje „sulaukiau tiek anūką“, t. y. tiek įstojo į Draugiją. Jungtinėse Amerikos Valstijose į Lietuvos provinciją įstojo devyni, iš kurių dar du gyvi iki šiol. Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse ilsisi 17. Iš viso už Lietuvos (ne tik JAV) daugiausia yra buvę 39 jėzuitai (1963 m.). Šis misijinis darbas 2019–2020 m. buvo apžvelgtas parodoje „Misijų stotelė“ Perkūno name Kaune, Birštone ir Utenoje.

Pats t. Kidykas 1949 m. jau lankė Braziliją ir Urugvajų, kur mūsiškiai dirbo iki 1998 m. Tas pats t. Bružikas įsteigė Montevidejaus Fatimos Marijos parapiją ir su JAV lietuvių parama pastatė bažnyčią, 1968 m. įsteigė Šv. Kazimiero lietuvių asmeninę parapiją San Paule ir turėjo misionieriaus teises visoje Brazilijoje, kurioje kurį laiką dirbo ir t. Kidykas. Įdomu, kad t. Kidykas, dirbdamas jėzuitų parapijoje Monrealyje, Kanadoje, dar spėjo talkinti Pal. Jurgio Matulaičio misijoje Lemonte prie Čikagos, įsteigtoje 1989 m., kurioje dabar kapelionauja t. Vaidas Lukoševičius.

T. Bružiko ir t. Kidyko uždavinys buvo dirbti užsieniuose ir padėti Lietuvos jėzuitams dosnių lietuvių parama, o Atgimimo laikais tos pastangos buvo nukreiptos į Lietuvoje atkuriamas mokyklas, bažnyčias, sielovadą ir visą kitą veiklą, į jaunų jėzuitų mokslą ir senųjų globą per *Baltic Jesuit Advancement* plėtros tarnybą, kurią steigiant labai dosniai prisidėjo ir iki šiol dalyvauja amerikiečiai jėzuitai. Nuo Atgimimo Kanadoje ir JAV ilgiau ar trumpiau studijuoja ir pamainomis lietuvių sielovadoje talkina jaunesni jėzuitai iš Lietuvos.

Prof. Renata Marcinkutė Lesieur

MUZIKA ŠV. KAZIMIERO BAŽNYČIOJE

1991 m. kovo 3 d. į bažnyčią vėl sugrįžus tikintiesiems, profesorius Leopoldas Digrys su tuometiniu Lietuvos jėzuitų provincijolu ir Šv. Kazimiero bažnyčios rektoriumi t. Jonu Boruta sutarė, kad sekmadieniais po Sumos bažnyčioje rengs vargonų muzikos valandas. Profesorius pasiūlė koncertus rengti vienus metus ir pažiūrėti, kaip seksis. Ir taip jau 30 metų jie vyksta kiekvieną savaitę...

Mintis rengti tokias vargonų muzikos valandas atėjo iš ilgametės tradicijos – nuo 1963 m. organizuotų vargonų muzikos koncertų Vilniaus arkikatedroje. Tuomet joje veikusi Paveikslų galerija buvo vieta, kur žmonės nebijodami sovietų valios persekiojimo galėjo užteiti susikaupti, klausydami vargonų muzikos pamedituoti. Šių koncertų iniciatorius ir organizatorius buvo profesorius Leopoldas Digrys. Būtent dėl jūdviejų – prof. L. Digrio ir provincijolo t. J. Borutos – išminties bei įžvalgumo 1997 m. Šv. Kazimiero bažnyčioje buvo įkurtas Religinės muzikos centras. Bažnyčioje jau vykdavo ne tik koncertai, bet ir svarbiausi Lietuvos vargonų muzikos renginiai – Tarptautiniai M. K. Čiurlionio vargonininkų konkursai, naujų lietuvių kompozitorių kūrinių perklausa, valstybei svarbių datų paminėjimai.

Bažnyčią grąžinus tikintiesiems, tuo metu JAV gyvenusio t. Antano Saulaičio rūpesčiu ir pastangomis joje buvo pastatyti elektroniniai firmos „Allen“ vargonai, nes sovietų okupacijos metais čia veikusiame ateizmo muziejuje senųjų vargonų neliko nė pėdsako. Kartą, po 1995 m. M. K. Čiurlionio konkurso, žiuri pirmininkas prof. Ludgeris Lohmannas pastebėjo: „Toks prestižinis konkursas vyksta elektroniniais vargonais. Būtų labai gerai, kad kitas tarptautinis vargonininkų konkursas vyktų mechaniniais koncertiniais vargonais. Pasistengsiu tuo pasirūpinti.“

Ir savo pažadą ištesėjo. Netrukus iš prof. L. Lohmanno gavo žinią, kad Vokietijos Karlsruhe Durlach miesto evangelikų bažnyčia parduoda savo vargonus, nes nori atstatyti autentišką istorinį XVIII amžiaus instrumentą. Teko nueiti ilgą ir vargo ku-

Kasmet sausį Vilniui švenčiant gimtadienį, kaip padėka už miesto puoselėjimą ir garsinimą visame pasaulyje dešimčiai savo srities profesionalų įteikiamas garbingiausias sostinės apdovanojimas – Šv. Kristoforo statulėlė. Šiais metais už labdaringą veiklą mažinant socialinę atskirtį ir stiprinant bendruomeniškumą, už vargonų muzikos sklaidą Šv. Kristoforo statulėle apdovanota ir Religinės muzikos centro vadovė, vargonininkė, Lietuvos muzikos akademijos profesorė RENATA MARCINKUTĖ LESIEUR, šiuo pasidalijimu norinti priminti ir kitą svarbų įvykį – prieš 30 metų, 1991-ųjų balandžio 26 dieną, Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčioje įvykusį pirmąjį vargonų muzikos koncertą.

piną kelią, kol ši svajonė tapo realybe – vargonai atkeliavo, buvo pastatyti, suintonuoti, instaliuota moderni registų valdymo sistema ir 2003 metų birželio 6 dieną įvyko pirmasis koncertas didžiaisiais koncertiniais firmos „Oberlinger“ vargonais. Kad vargonų įrengimas būtų užbaigtas, daug prisidėjo žymus lietuvių išeivijos atstovas, filantropas dr. Juozas Kazickas, o jo pradėtą misiją tęsia dukterė Jūratė ir visa šeima – Kazickų šeimos fondas, – kasmet remiantis vasaros festivalį – Kazickų šeimos Sakralinės muzikos valandas.

Galbūt kyla klausimas, kam visa tai? Kam tie koncertai bažnyčioje? Koks ryšys tarp bažnyčios ir joje skambančios muzikos?

Atsakydama norėčiau pacituoti Popiežių Pijų XII, kad „pati meno prigimtis yra šventa ir religinė“. O popiežius Jonas Paulius II 1999 m. balandžio 4 d. „Laiške menininkams“ pabrėžė, kad „au-

tentiškas menas [...] yra labai artimas Tikėjimo pasauliui. Toks artimas, kad net didelio atotrūkio aplinkybėmis lieka savotiškas tiltas į religinę patirtį“.

Jozefas Ratzingeris, būsimasis popiežius Benediktas XVI, savo knygoje „Pakeliui pas Jėzų“ rašė: „Neužmiršiu Miunchene išgyvento Bacho muzikos koncerto, kuriame dirigavo Leonardas Bernsteinas. Sėdėjau šalia evangelikų vyskupo Hanselmanno. Nuskambėjus paskutiniams Bacho Kantatos garsams, mes spontaniškai vienas kitam pasakėme: kas tai girdėjo, žino, kad Tikėjimas yra Tiesa. Šioje muzikoje pajunti tokią negirdėtą Tikrovės galybę, kad nebe per samprotavimą, bet per sukrėtimą tampa aišku, jog tai gali kilti tik iš Tiesos [...] galios.“

Didžiausią džiaugsmą mums teikia tai, kad į visus renginius, vykstančius Šv. Kazimiero bažnyčioje, galime pakviesti žmones su šeimomis, pasiturinčius ir stokojančius, visus, norinčius paklausyti klasikinės muzikos, atliekamos pasaulinio garso atlikėjų – vargonininkų, solistų, chorų bei orkestrų. Įėjimas visada laisvas. Ir

pripažinti meno meistrai, ir jauni atlikėjai, neieškodami sau nau-
dos, mielai koncertuoja mūsų bažnyčioje, dalijasi savo kūryba. Tai
didelė pasipirtis organizatoriams ir dvasinė atgaiva klausytojams.

Prieš metus, minėdami p. Aleksandros Kazickienės 100-metį,
pradėjome ir tikrai tęsime iniciatyvą vasarą koncertus rengti ir
atokiuose Lietuvos vietovėse. 2020 m. vasarą Kazickų šeimos Sak-
ralinės muzikos koncertai įvyko Šaukėnuose, Pumpėnuose, Pas-
valyje, Šiauliuose, o koncertams Kamajuose ir Klaipėdoje sukliudė
pandemija. Jeigu leis galimybės, mažus miestelius lankyti planuo-
jame ir šiemet.

Globojami ir remiami tėvų jėzuitų, darbuojamės pagal išgales
ir darbuosimės, kol matysime prasmę, kol bus nors vienas klau-
sytojas, kol žmonėms reikės muzikos... Noriu labai pasidžiaugti
Šv. Kazimiero bažnyčios bendruomene ir koncertų lankytojais,
kurie yra itin jautrūs klausytojai. Nuaidėjus muzikai, girdi, kad
žmonės klauso. Tyloje, nurimę ir susikaupę... Šios Tylos akimirkos
pačios brangiausios.

O 30 savanorystės Šv. Kazimiero bažnyčioje metų man yra tie-
siog gyvenimas. Net nežinau, kiek tai yra darbas, kiek malonus
užsiėmimas, be jokios abejonės, reikalaujantis daug laiko, kantry-
bės, energijos ir įdirbio. Tačiau kai žmonės iš koncerto išeina lai-
mingesni, nei atėjo, kai įžvelgiu ramybę jų akyse, išgirstu gerą žodį
apie koncertą, – matau savo ilgų metų kasdienio darbo prasmę.

Džiugina ir tai, kad sulaukiu muzikantų laiškų iš tolimiausių
pasaulio šalių – Naujosios Zelandijos, Australijos, Kinijos, Brazi-
lijos, JAV ir kitur – su prašymu atvykti į Šv. Kazimiero bažnyčią
koncertuoti, ir kad galiu padėti atlikėjui susitikti su klausytoju.

Kur baigiasi žodžiai, prasideda muzika...

Bažnyčia, atvira visiems

Šiais metais sugražinimo tikintiesiems trisdešimtmetį mininti Šv. Kazimiero bažnyčia unikali ir tuo, kad šioje šventovėje, vienintelėje Vilniuje, kiekvieną sekmadienį 9 val. aukojamos Mišios rusų kalba. Šios tarnystės pradininkas – tuometinis jėzuitų provincijolas bei Šv. Kazimiero bažnyčios rektorius Jonas Boruta, atsiliepęs į Vilniuje gyvenančių rusakalbių katalikų prašymą. Nors pradžioje į Mišias susirinkdavo vos keletas žmonių ir jos būdavo aukojamos tik kartą per mėnesį, pamažu bendruomenė gausėjo, nes atsirado vis daugiau norinčių atlikti išpažintį, girdėti pamokslą ir melstis savąja kalba, tad nuo 1997 m. Mišios rusų kalba aukojamos kiekvieną sekmadienį bei per svarbiausias metų šventes, iki pandemijos į jas susirinkdavo per pusšimtį tikinčiųjų. Tarp jų – ne tik rusų tautybės žmonės, bet ir baltarusiai, ukrainiečiai, lenkai, lietuviai, italai ir kiti, šeimose bendraujantys rusiškai. Kartais užsukdavo ir sostinės svečių.

Bažnyčios rektoriui pasiūlius, nuo seno po Mišių renkamasi pabendrauti, prie arbatos puodelio pasikalbėti apie kasdienes rūpesčius, pasveikinti varduvininkus ir sukaktuvinininkus. Tad nedidelėje bendruomenėje visi tarpusavyje gerai pažįstami, žino vieni kitų džiaugsmus ir širdgėlas, remia vieni kitus malda, bičiuliaujasi šeimomis.

Jos rūpestingu ganytoju bei bičiuliu ir toliau lieka buvęs ilgametis Šv. Kazimiero bažnyčios rektorius, arkivyskupas Lionginas Virbalas, itin prisidėję prie to, kad bendruomenė būtų glaudesnė, kad joje rastųsi savos tradicijos, ne tik stipri nančios tikėjimą, bet ir padedančios jį išgyventi tarpusavio bendrystėje.

2019 m. Šiluvoje

Ilgainiui bendruomenės nariams tapo tradicija drauge su rusakalbiais Latvijos katalikais dalyvauti rekolekcijos, vykusiose Rygoje, Agluonoje, Liepojoje, Šiauliuose, nuo 2013 m. kartą ar du per metus išvykti į Eucharistinio Jėzaus kongregacijos seserų globojamus rekolekcijų namus Guroyse ar kasmet Kryžiaus Išaukstinimo šventės išvakarėse dideliu būriu, vadovaujant kunigui, maldingai apeiti Vilniaus Kalvarijų kryžiaus kelią. Prieš dešimtmetį Aušros Vartų Gailestingumo Motinos atlaiduose pradėjus aukoti Mišias įvairiomis kalbomis, ir Šv. Kazimiero bažnyčios rusakalbės bendruomenės žmonėms atsirado galimybė prie maloningojo Dievo Motinos paveiklo melstis gimtąja kalba. Pakvietus arkivyskupiui Lionginui, pereinamais metais susiruošusi į atlaidus Šiluvoje, bendruomenė turėjo progą Mišias rusų kalba švęsti ir Apreiškimo koplyčioje. Tačiau, žinoma, didžiausius išpuščius iki šiol visi keliavusieji tebesaugo iš 2019 m. rudenį vykusios piligriminės kelionės į Romą ir viliasi, kad pandemija kada nors liausis ir, arkivyskupo lydimi, galės įgyvendinti didžiausią svajonę – aplankyti Šventąją Žemę.

Bendruomenės žmonės su dideliu dėkingumu mini visus Šv. Kazimiero bažnyčioje patarnavusius ir bendruomenę dvasiškai palydėjusius kunigus: dabartinį rektorių Vytautą Sadauską, Algimantą ir Aldoną Gudaičius, Rytį Gurkšną, Eugenijų Puzynių, Eitvydą Merkį. Kiekvienas jų, dalydamasis savo tikėjimu, atliepė į čia besirenkančių žmonių troškimą ugdyti sąvąjį, rodė ganytojišką pavyzdį ir plėtė tikėjimo horizontą. Jiems talkino ir bendruomenės itin mylimos Eucharistinio Jėzaus seserys, savo dalyvavimu ne tik dažnai praturtindamos Mišių liturgiją, bet ir su didele meile bei rūpestingumu padėdamos pasirengti įvairiems sakramentams – ir vaikams, ir suaugusiesiems.

Prie to, kad bendruomenė būrėsi, stiprėjo tarpusavio ryšiais ir troškimu ugdyti tikėjimą, daug prisidėjo ir jos ilgametis lyderis, šviesaus atminimo Romanas Plistkovas, dosniai išnaudojęs savo, kaip gero organizatoriaus, savybes bendruomenei telkti. Šiuo metu bendruomenė džiaugiasi naujai įsiliejusių narių balsais, papuošiančiais sekmadienio liturgiją, ir tikisi, kad, iš virtualios erdvės vėl persikėlę į bažnyčią, joje sulauks ir daugiau Mišių lankytojų. Žinia apie jas plinta ir socialiniais tinklais. 2018 m. kovą bendruomenei užsiregistravus feisbuke, paskyra *katolikvilniusporusski* jau turi daugiau kaip 650 sekėjų, galinčių ne tik sužinoti bendruomenės naujienas ar pasidalinti savo tikėjimo istorija, bet ir atrasti sekmadienio Mišių liturginių skaitinių tekstus ar net kelią į Šv. Kazimiero bažnyčią, atvirą įvairių tautybių žmonėms.

Kryžiaus kelyje

Gražvydas Bareišis

Šv. Kazimiero bažnyčios detektyvas: antroji serija

Pirmojoje pasakojimo dalyje, išspausdintoje praeitime žurnalo numeryje, pasakojau, kaip Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčioje pradėjus restauravimo darbus, kupolo vidinėje pusėje po plonu tinko sluoksniu netikėtai atrasta skliautų tapyba. Restauratoriams plaunant dažus, suskilinėjęs viršutinis užglaistymas atšoko nuo ankstyvesnio tinko ir pasimatė spalvoti fragmentai bei dekoras augalų motyvais. Taip sužinojome, kad sovietmečiu atlikti kupolo polichrominiai tyrimai buvo netikslūs, o dabartinė lipdinių, tapybos ir tinko būklė yra bloga.

Prisiminkime, nuo ko viskas prasidėjo. Kodėl Šv. Kazimiero bažnyčioje imtasi tvarkybos darbų?

Nuo 2016 metų vienas iš strateginių Lietuvos jėzuitų provincijos tikslų buvo labiau pritaikyti Šv. Kazimiero bažnyčių aktyviai miesto sielovadai. 2018 metais atsirado proga teikti paraišką Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramai gauti, todėl buvo parengtas architektūrinis tvarkybos darbų ir remonto projektas bei prašymas jį finansuoti. Projekto tikslas – išsaugoti bažnyčios, kaip sakralinio kultūros paveldo objekto, vertingąsias ypatybes ir padaryti ją saugesnę bei patogesnę visiems lankytojams.

Projektui įgyvendinti gautas dalinis Europos regioninės plėtros fondo finansavimas. Lėšomis reikšmingai prisidedant jėzuitų provincijai ir bažnyčios bendruomenei, projektas pradėtas įgyvendinti. Tvarkant kupolo skliautą, įrengta saugi apžvalgos aikštelė, baigiami tvarkyti takai bažnyčios pastogėje, suremontuotos į ją vedančios laiptinės, kad būtų galima aplankyti ir iki šiol neprieinamas bažnyčios erdves. Suremontuotos vargonų balkono ir pagrindinės bažnyčios erdvės grindys, dar vyksta kelių bažnyčios

bendruomenės aktyviai naudojamų patalpų remontas. Remontuojami ir bažnyčios bokštai, kuriuose bus įrengtos apžvalgos aikštelės, leisiančios pasigėrėti Vilniaus panorama.

Tačiau grįžkime prie mūsų bylos. Netikėtai atradus kupolo skliautų tapybą, tęsti darbų, t. y. toliau plauti viršutinį dažų sluoksnį, kaip anksčiau architektų planuota, buvo nebegalima. Paveldo tvarkybos taisyklės reikalauja perplanuoti darbus taip, kad išlikusi tapyba nebūtų labiau pažeista.

Kaip privalu, 2020 metų gegužės 13 dieną apie įvykį pranešta už kultūros paveldo apsaugą atsakingoms valstybės ir savivaldybės institucijoms. Netrukus sulaukėme Kultūros paveldo departamento specialistų vizito. Aprodėme įvykio vietą ir kartu su projekto architektais viską išsamiai paaiškinome. Tačiau oficialių nurodymų teko laukti iki liepos mėnesio. Dar kartą kreipėmės į Kultūros paveldo departamentą, prašydami organizuoti komisiją galimai atrastoms naujoms bažnyčios vertingosioms ypatyboms vertinti, ir ėmėmės svarbiausių papildomų darbų projektavimo.

Spalio 6 d. susirinkusi kompetentingų ekspertų komisija pagaliau įvertino atradimus bažnyčios kupole ir nustatė, kad iš tiesų atrastos naujos mūsų bažnyčios, kaip paveldo objekto, vertingosios savybės – kupolo tapyba ir jame esantis lipdinių dekoras. Ekspertų išvados ir naujieji atradimai įrašyti į Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo Kultūros vertybių registrą.

Taigi, tikėtina, kad atnaujindami bažnyčią atradome XVIII a. viduryje tapytą freską. Šis atradimas dar labiau įprasmina pradėtus darbus ir motyvuoja juos tęsti, kad kuo daugiau žmonių galėtų grožėtis išlikusiu sakraliu kultūros paveldu saugioje bažnyčioje.

Tačiau tyrimas čia tik prasideda, o laikas niekada nebuvo mūsų pusėje. Medžiagą polichrominiams tapybos ir lipdinių tyrimams rinkti pradėta jau visiškai baigiantis bažnyčioje sumontuotų pastolių nuomos terminui. Artėjant Visų Šventųjų iškilmei ir dienoms visai sutrumpėjus, tyrėjams-restauratoriams teko darbuotis iki vėlaus vakaro su žibintais ant pamažu ardomų pastolių. Išskutinėta daugybė papildomų zonų, paimti tinko, dažų, lipdinių mėginiai, atlikta fotofiksacija. Suspėta.

Dabar tenka laukti tyrimų rezultatų iš laboratorijos – galbūt iki vasaros ar dar ilgiau, – todėl byla nebaigta. Nuardžius pastolius, vėl atsivėrė bažnyčios kupolo didybė, tačiau nerimą kelia skliauto suskilinėjusio tinko ir lipdinių būklė. Numatyta įrengti apsauginį tinklą. Tik sulaukę polichrominių tyrimų medžiagos, galėsime planuoti, kaip atlikti būtinus konservavimo-restauravimo darbus kupole.

Nekantriai laukiame tyrimų rezultatų, kad bylos ataskaita galėčiau pasidalinti jau kitoje detektyvo serijoje.

T. Antanas Saulaitis – 60 metų Jėzaus Draugijoje

Prisimena jaunystės dienų bičiulis t. John Keegan, SJ

1962 m. naujokyste Vernersvilyje (Wernersville) su tėvais – Ona ir Antanu Saulaičiais

Filosofijos studentas
Vestono kolegijoje 1964 m.

Atlanto regiono lietuvių skautų
stovykloje 1963 su t. Juozu
Vaišniu, SJ, ir Tėveliu (viduryje)

Pirmą kartą Antaną Saulaitį sutikau, kai jis baigė naujokyną Pensilvanijoje ir pradėjo studijuoti filosofiją Vestono kolegijoje Masačusetse, kurioje aš studijavau jau trečiaisiais, paskutiniais, filosofijos studijų metais.

Per ilgus mūsų bendravimo metus kartu daug juokaudavome, meldavomės, vadovaudavome maldos grupelėms, gamindavome liturgines vėliavas, organizuodavome susitikimus su kitais jėzuitais. Buvome vienas kitam atrama, kai mūsų abiejų tėvai, o mano dar ir brolis bei sesuo, iškeliauvo pas Viešpatį. Man teko sutikti Antano mamą ir seserį ir pasikalbėti apie jų gyvenimą prieš atvykstant į JAV.

Vėliau Antanas studijas užbaigė Bostono kolegijoje, o aš atlikau praktiką, dirbdamas mokytoju Kranvelio (Cranwell) mokykloje.

Pirmosios Mišios 1969 m. birželį
Jaunimo centro kiemelyje šalia
jėzuitų koplyčios Čikagoje

„Teateina šventinamasis kunigu.“ Šv. Juozapo lietuvių parapijos bažnyčioje Waterburyje, 1969 m. gegužės 17 d. Už nugaros stovi tėvai ir sesuo Marija.

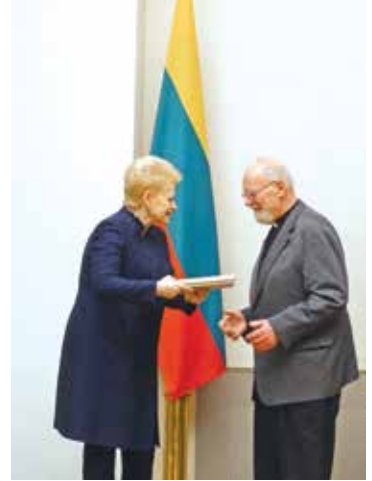

Atliekant terciatą, 1975 m. vasario 16 d. Fort Orange tvirtovė, Itamaraka, Brazilija

Prie padidinto 1963 m. skautų stovyklos ženkle

Prezidentė D. Grybauskaitė įteikia garbės ženklą „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“

Mes dalijomės jėzuitų gyvenimu didelių pokyčių Bažnyčioje metu po Vatikano II susirinkimo bei dėl neramumų JAV ir pasaulyje. Kildavo įvairių klausimų, tad kartu ieškodavome atsakymų, ypač baigdami teologijos studijas ir rengdamiesi diakonato šventimams 1968 m. gruodžio 15 d. bei kunigystės šventimams 1969 metais. Antaną kunigū turėjo šventinti lietuvis vyskupas Konektikute. Manęs, kaip diakono, jis paprašė patarnauti per jo šventimus, tad šventimų ceremonijai turėjau išmokti frazę lietuviškai: „Teateina šventinamasis kunigu.“ Šią frazę prisimenu iki šandien, nors jos niekada nekartoju, net ir savo trijų apsilankymų metu Lietuvoje, kuriais labai džiaugiausi.

Praėjo penkiasdešimt dveji metai, bet mes su Antanu likome artimi draugai ir mums vis pavykdavo susitikti Čikagoje, Meine, Norviče, Vilniuje ir Naujajame Hampšyre. Mes mielai vienas kitam pasakodavome istorijas, kartu valgydavome omarus, dalindavomės savo gyvenimo įvykiais. Jais ir dabar dalijamės elektroniniais laiškais, telefonu ir malda.

Linkiu Antanui didžiausių malonių ir esu tikras, kad to paties linki ir visi tie, kuriems jis tarnavo Amerikoje ir Lietuvoje. Nors ir negaliu kartu švęsti jo šešiasdešimties metų Draugijoje sukakties, pridedu malda ir geriausiais linkėjimais.

Ad Multos Annos! Oremus pro invicem!

Su Vilniaus jėzuitais atvykus gyventi į Lietuvą, 1997 m.

Šv. Jonų bažnyčioje 2019 m.

Daina Paulauskienė Baltijos jėzuitų plėtros projekto tarybai – 25!

Tuometinis provincijolas t. Aldonas Gudaitis aptaria veiklos planus su Tarybos nariais Algiju Zapracku ir dr. Jonu Daugirdu, 2006 m.

BJPP tarybos posėdyje 1998 m. Iš kairės: t. Ed Schmidt, SJ, t. Antanas Saulaitis, SJ, t. J. Leo Klein, SJ

Ankstyvą 1996 m. rugpjūčio 20 d. rytą istoriniame klube Čikagos miesto centre susirinko grupė lietuvių ir amerikiečių, kunigų ir pasauliečių, kuriuos vienijo kilnus tikslas – padėti jėzuitų mokykloms Lietuvoje. Taip darbą Jungtinėse Amerikos Valstijose pradėjo pirmoji Baltijos jėzuitų plėtros taryba. Jos nariai aiškiai apibrėžė savo misiją: „Nuo 1569 metų jėzuitai Lietuvoje rūpinasi žmonių moralinio, dvasinio ir intelektualinio gyvenimo ugdymu. Su-teikdami pažangų katalikišką švietimą, jie kelia žmonių savimonę ir orumą, brandina jų tikėjimą ir skiepija supratimą apie tikrai pi-lietinę visuomenę, pagrįstą pagalba artimui. Lietuvos ir Latvijos jėzuitų plėtros projektas, nesiekdamas pelno, ieško pritarimo ir paramos jėzuitų siekiams įgyvendinti. Pirmasis projekto užmojis – atstatyti ir sutvirtinti jėzuitų gimnazijas Lietuvoje.“

450 metų jėzuitų misijos Lietuvoje minėjimas Pasaulio lietuvių centre Lemonte. Iš kairės: t. E. Schmidt, SJ, t. dr. V. Šimkūnas, SJ, Kauno jėzuitų gimnazijos mokinė S. Mažeikaitė, t. A. Baniulis, SJ, t. L. Laniauskas, SJ, M. Mileris, SJ, D. Paulauskienė, dr. Vytautas Saulis (dabartinis BJPP tarybos pirmininkas), dr. R. Vitas.

Šio projekto sumanytojas t. Antanas Saulaitis, paklaustas, kodėl lėšų telkimui pasirinko būtent tokį tikslą, atsakė: „Jėzuitų švietimas Lietuvoje turi senas, net keturių šimtų metų tradicijas. Tai pati geriausia mūsų veikla. Kaune ir Vilniuje atgavome mokyklų pastatus, ir bent tūkstančiui vaikų galime padėti išaugti dorovingais piliečiais, tikrais krikščionimis“ („Draugas“, 2000 m. spalio 3 d.). Atgavus Nepriklausomybę, Lietuvos jėzuitai ėmėsi atkurti savo mokyklas, bažnyčias, sielovadą ir siųsti į užsienį mokyti naujai įstojusius narius. JAV Čikagos jėzuitų provincijos vyresnieji nusprendė paremti Draugijos pastangas Lietuvoje, siūlydami Čikagoje po karo susibūrusiems lietuviams jėzuitams sudaryti Plėtros tarybą iš Šv. Ignaco gimnaziją baigusių lietuvių (tokie buvo dr. Mindaugas Vygantas ir dr. Vytautas Saulis) bei jų bičiulių. Trys Čikagos provincijolai – Danielis Flaherty, Leo Kleinas (kelis kartus lankęsis Lietuvoje), Edwardas Schmidtas (iki šiol dirbantis Baltijos plėtros taryboje) – artimai bendradarbiavo su Taryba, ne tik materialiai remdami jos projektus, bet ir perleidę savo Plėtros tarnybos tarnautoją Tada Kulbį vadovauti naujai įstaigai, pakvietę savo bičiulį Patricką Headą būti jos pirmininku, prašydami savo geradarių remti Lietuvos jėzuitus.

Pirmasis Tarybos pirmininkas advokatas Patrickas Headas taip pat buvo įsitikinęs pažangaus švietimo svarba, ypač – valstybėje, neseniai išsivadavusioje iš sovietų priespaudos. „Mūsų tikslas yra žmogus. Plytos ir skiedinys yra svarbūs dalykai statant namą, bet svarbiausia yra tinkamas pamatas. Mūsų remiami jauni žmonės skleidžia pasauliui viltį iš nedidelės šalies, ir ateityje jie gali pakeisti pasaulį, padaryti jį geresnį“, – sakė jis.

P. Headas tikėjo, kad Plėtros projekto tarybos veikla – tai kuklus pavyzdys pasauliui, kad sutelkus jėgas galima pasiekti labai daug. Ir jis buvo teisus. 25-erius metus Taryba, bendradarbiai ir savanoriai nenuilstamai kvietė JAV lietuvius ir amerikiečius prisidėti prie jėzuitų misijos įgyvendinimo, telkė lėšas, dalijosi gimnazijų džiaugsmiais ir rūpesčiais. Šiandien dėl rėmėjų dosnumo ir Tarybos pastangų galime džiaugtis kokybišku jaunimo ugdymu jau trijose jėzuitų mokyklose Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose, gausiais jų mokinių ir alumnų pasiekimais, garsinančiais Lietuvą visame pasaulyje. (BJP projektas buvo išsamiai pristatytas ankstesniuose žurnalo „Laiškai bičiuliams“ numeriuose.)

2015 m. pavasarį BJPP tarybos susirinkime aptariami veiklos planai. Iš kairės: MaryAnn Stanaitis Diesburg, Tim Freeman, dr. Jonas Daugirdas ir provincijos Plėtros tarnybos vadovas Gražvydas Bareišis.

Buvę ir esami BJPP tarybos nariai, kuriems esame labai dėkingi ir linkime geriausios kloties: Algis Baniulis, SJ, Viva Bartkus, Ofelija Barškėtis-Vainius, Vytautas Bieliauskas, Tadas Birutis, Robertas E. Blinstrubas, Thomas F. Bridgman, Gailė Černiauskaitė, Jonas Daugirdas, Michael Devlin II, MaryAnn Stanaitis Diesburg, Dainius R. Dumbrys, Richard Durbin, Timothy J. Freeman, Aldonas Gudaitis, SJ, Patrick J. Head, Šarūnas Griganavičius, J. Leo Klein, SJ, Lukas Laniauskas, SJ, Vaidas Lukoševičius, SJ, Vytautas R. Mockus, Francis D. Morrissey, Craig A. Nelson, John Norkus, Gytis P. Petkus, Thomas J. Quinn, Sumner G. Rahr, Antanas Saulaitis, SJ, Vytautas Saulis, Lina Saulis Žlioba, Edward W. Schmidt, SJ, Dalia Stakytė-Anysas, Vidmantas Šimkūnas, SJ, Arvydas Tamulis, Rasa Tijiūnėlis McCarthy, Maria Utz, Gintaras Vitkus, SJ, Mindaugas C. Vygantas, Algis Zaparackas, Povilas Žumbakis; bendradarbiai: Rimas Gecevis, David T. Hellkamp, Tadas Kulbis, Ramunė Kviklytė Lukienė, Viktoras Paulauskas, Daina Paulauskienė, Grasilda Reinytė Petkus, Edvardas Tuskenis, Anthony A. Venckus.

T. Gintaras Vitkus, SJ

Jėzuitai Rygoje

Jėzuitams įsikurti Rygoje 1582–1583 m. padėjo Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Steponas Batoras bei pirmasis Vilniaus universiteto rektorius Petras Skarga. Karalius prašė penktojo Draugijos generolo Klaudijaus Akvavivos atsiųsti 40 jėzuitų į Vidžemę (pradžioje atvyko apie 10), taip pat Rygoje įkurti kolegiją ir net akademiją. Nors jėzuitų misija ir su tuo susijęs katalikybės augimas Rygoje truko gana trumpai, bet į jį buvo įsitraukę tokie asmenys, kaip Žemaičių vyskupas Merkelis Giedraitis, kardinolas Jurgis Radvila, popiežiaus pasiuntinys jėzuitas Antuanas Posovinas, t. Paulius Bokša, vėliau tapęs nepriklausomos Lietuvos jėzuitų provincijos provincijolu. Jų dėka prasidėjo vadinamoji kontrreformacija, pasiekusi ir Estiją (čia įkurta Tartu kolegija), o per misijų veiklą – ir mažuosius Livonijos kaimus. Deja, dėl rusų ir švedų karingumo šiuose kraštuose jėzuitams nepavyko ilgiau išsilaikyti.

Bet grįžkime į mūsų laikus. Atsikūrus Lietuvos jėzuitų provincijai, vienu iš savo pirmenybinių apaštalinių darbų laikėme jėzuitų namų Latvijoje atidarymą. Laukėme, kol atsiras pakankamai latvių jėzuitų. Deja, taip neįvyko. Rygos arkivyskupas Zbignevas Stankevičs, rūpindamasis savo vyskupijos sielovada, 2013–2014 m. „atakavo“ Draugijos generolą Adolfą Nicolásą, o šis savo ruožtu prašė manęs, tuometinio provincijolo, paaiškinti, kokios mūsų galimybės kurtis Latvijoje. Taip prieš aštuonerius metus prasidėjo jėzuitų misijos veikla Rygoje. Atsimenu, kaip mudu su t. A. Gudaičiu 2013 m. spalio 2-osios vakarą atvažiavome į Rygos katalikų gimnazijos ir Šv. Teresės parapijos kompleksą Pardauguvoje. Nors priimančias katalikų kunigas Maris Ozolinš buvo malonus, tačiau grįždamas namo gerai suvokiau, koks krūvis teks Algimantui įsikuriant tame kunigų namelyje mažojoje Rygos seminarijoje, mokantis kalbos ir šiaip įsikultūrinant.

2014 m. rugsėjį mūsų misija Latvijoje persikėlė į savo namus, adresu *Kantora iela 60*. Namas nupirkta iš vienos latvių šeimos, sutelkus mūsų bei keleto kitų jėzuitų provincijų ir t. generolo administruojamo FACSI fondo lėšas, Vokietijos ir Amerikos vyskupų konferencijų ar jų įsteigtų fondų bei kitų mūsų rėmėjų dėka. Fondas „Renovabis“ skyrė pinigų namui atnaujinti ir pritaikyti religinės bendruomenės

Iš kairės: t. Gintaras ir t. Janis

reikmėms. 2015 m. birželį jėzuitų bendruomenę papildė iš studijų Čikagoje grįžęs t. Janis Melnikovs, o rugpjūtį – iš Romos į mūsų provinciją atvykęs Šiaurės Lenkijos provincijos jėzuitas Tadeusz Cieslakas, anksčiau dirbęs Vatikano radijuje. Tad jo konsultacijos labai pravertė Latvijoje steigiant Marijos radiją bei Rygos metropolijos medijų centro veikloje. Šių metų vasarą turėtų parvykti Romoje teologiją studijuojantis ir netrukus diakonu tapsiantis Ivars Juhnevics. Iš viso namuose galėtų gyventi 5 jėzuitų bendruomenė.

2018 m. sausio 12 d. apsigyvenęs Rygoje, rugpjūčio 30 d. tapau prieš 7 metus Rygos priemiestyje Marupėje įsteigtos parapijos „Ave Maria“ klebonu. Kol kas sekmadieniais Mišios aukojamos Jaunmarupės miestelio Meno mokyklos salėje. Rūpintis naujos bažnyčios projektavimu ir statybos organizavimu provincijolas pavedė t. Janiui Melnikovui. Išvykus t. Algimantui, t. Janis perėmė ir Latvijos Krikščioniškojo gyvenimo bendruomenės Bažnyčios asistento pareigas. Džiaugėmės, kad 2018 m. Latvijos bendruomenė buvo oficialiai priimta į Pasaulio KG bendruomenę. Janis taip pat išrinktas Latvijos vienuolių konferencijos vicepirmininku, aktyviai organizuoja dvasines pratybas kasdieniame gyvenime. Šiuo metu įgyvendina naują projektą jutube ir feisbuke „Eksperimentiniai pokalbiai“. Atsisakęs dėstyto keliuose universitetuose, dabar susitelkė į filosofijos doktorantūros studijas. Dėl to ir KG bendruomenės dvasinio asistento pareigas perėmė t. Tadeusz. Jis patarnauja ir kelioms tarptautinėms neokatechumenato bendruomenėms, aukoja Mišias lenkiškai, itališkai ir latviškai kalbantiems, kaip vikaras darbuojasi „Ave Maria“ parapijoje, talkina įvairių vienuolių seserims. Kadangi Latvijoje sekuliarizmas išgalėjęs labiau nei Lietuvoje, visų vienuolių, kurių dauguma čia atvykusios iš svetur, nariai aktyviai bendradarbiauja tarpusavyje, tai mums yra nauja ir praturtinanti patirtis. Aš patarnauju lietuviams, sekmadieniais aukodamas Mišias Sopingosios Dievo Motinos bažnyčioje, įsitraukiau į įvairias rekolekcijas, kartą per savaitę pusdienį praleidžiu su Motinos Teresės seserimis perrišinėdamas žaizdas benamiams ir dalindamas jiems pietus, šiemet tapau „Pro Sanctitate“ judėjimo dvasiniu asistentu.

Gyvenimas „Ave Maria“ parapijoje šiuo metu kiek sutriko po savivaldybės atmesto naujosios bažnyčios – *Kairos* kultūrinio, socialinio ir dvasinio centro – projekto ir priešiškos Marupės gyventojų reakcijos. Ji panaši kaip ir prieš 439 metus, kai Rygos miesto tarybos nariai nuteikinėjo ir kurstė prieš katalikybę atgaivinti siekiančių jėzuitų veiklą. Dabar vartotojiškų nuostatų apimti jaunieji latviai nori tik ramybės miegamuosiuose miesto rajonuose ir savo aplinkoje nepageidauja jokių socialinių, juolab religinių, centrų. Taigi, su parapija tariamės, kaip toliau telktis ir plėtoti savo evangelizacinę veiklą. Nuobodžiauti netenka.

T. Tadeusz

T. Vytautas Merkys, SJ

Šių metų vasario 1-osios vakare Kauno jėzuitų namuose pas Viešpatį iškeliavo tėvas Vytautas Merkys.

Vytautas Merkys gimė 1927 m. kovo 17 d. Viešintų parapijoje, Dobiliškio vienkiemyje. Buvo aštuntas vaikas Mykolo ir Emilijos (Adomonytės) Merkių devynių vaikų šeimoje. 1935 m. pradėjo lankyti mokyklą Morkūniškėse, nuo 1939 m. tęsė mokslą Viešintose. 1940 m. buvo priimtas į Kupiškio gimnaziją, tais pačiais metais vysk. K. Paltarokas suteikė Sutvirtinimo sakramentą. 1947 m. baigęs gimnaziją, metus mokytojavo Viešintų apylinkės Medinų pradinėje mokykloje, vėliau septynerius metus dėstė fiziką Svėdasų vidurinėje mokykloje.

Egzaminus į Kauno kunigų seminariją išlaikė 1954 m., bet jo nepriėmė. 1954–1955 m. Vilniuje lankė buhalterių kursus, dirbo buhalteriu fabrike. 1955–1959 m. mokėsi Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje, pasižymėjo kaip labai geras studentas. 1957 m. t. P. Masilionio, SJ, buvo priimtas į Jėzaus Draugiją. Naujokyną atliko pas t. Romualdą Blažį, SJ, Daugėliškyje. Čia davė ir pirmuosius įžadus. 1959 m. dėl sovietų valdžios spaudimo iš paskutinio seminarijos kurso buvo pašalintas, mokėsi individualiai, egzaminus laikydavo pas seminarijoje dirbusius dėstytojus.

1960 m. liepos 26 d. iš savo vyskupijos ištremtas vysk. V. Sladkevičius Daugėliškyje V. Merkiui slapta suteikė kunigystės šventimus, tad oficialiai dirbti kunigu negalėjo. 1961 m. sovietų valdžios iš Daugėliškio buvo išvarytas, leista dirbti tik kokiam nors kolūkyje, tad įsidarbino Buivydiškių tarybiniame ūkyje-technikume. Labai gerai mokydamasis, 1965 m. čia įsigijo agronomo-sodininko specialybę ir dirbo iki 1973 metų.

1973 m., Ukrainos tikintiesiems prašant ir sovietų valdžiai leidus, V. Merkys buvo legalizuotas kaip kunigas ir išvyko į Hrečianų (Chmelnyckio sritis) parapiją. 1973–1997 m. ten atliko kunigo tarnystę, administruodamas apie dešimt katalikų parapijų, rusų kalba bendraudamas su katalikais ukrainiečiais, rusais ir lenkais. Vietoje kapinių koplyčios Chmelnyckio priemiestyje Hrečianuose pastatė naują Šv. Onos bažnyčią – pats ją suprojektavo ir vadovavo statyboms. Taip pat išugdė septynetą naujų kunigų. Gavęs miesto valdžios leidimą ir žemės sklypą, 1990–1991 m. pagal savo projektą Chmelnyckyje pastatė originalią dviejų aukštų Kristaus Karaliaus bažnyčią ir įkūrė naują, vieną didžiausių regione, katalikų parapiją.

Paskutiniuosius jėzuito įžadus davė 1982 m. rugsėjo 27 d. Bijiutiškyje, dalyvaujant jėzuitams S. Tamkevičiui, J. K. Matulioniui ir provincijolui J. Danylai.

1993 m. lankydamasis Lietuvoje, situaciją apie Ukrainos tikinčiųjų būklę ir sielovadą pristatė tuo metu čia viešėjusiam Jėzaus Draugijos generolui P. H. Kolvenbachui.

Visada džiaugėsi naujienomis iš Lietuvos, ryšiais su kitais jėzuitais, sekė, kas vyksta tėvynėje, ypač domėjosi popiežiaus apsilankymu. Dalyvaudavo jėzuitų rekolekcijose Lietuvoje.

Kadangi dėl įtempto darbo nusilpo sveikata, provincijolo Jono Borutos iškviestas, 1997 m. t. Merkys grįžo į Lietuvą. Buvo paskirtas Kauno jėzuitų namų vyresniuoju. Netrukus iš Ukrainos pradėjo plaukti tikinčiųjų laišakai ir Žitomiro vyskupo prašymai grįžti tęsti sielovados, atvyko net tikinčiųjų delegacija...

2005–2007 m. t. V. Merkys rūpinosi jėzuitų namų ūkiniais reikalais. 2007–2013 m. labai uoliai ėjo Švč. Sakramento bažnyčios rektorius pareigas, puoselėdamas adoracijas ir maldingumą, rūpindamasis vargana bažnyčios būkle. Kaip nuodėmklausys, nuoširdžiai patarnavo ir Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje bei Jėzuitų gimnazijos moksleiviams. Pasakodamas apie kunigystės pašaukimą, dažnai pabrėždavo, kad išpažinčių klausymas ir galimybė pasakyti penitentui, kad Dievas atleidžia jam nuodėmes, buvo stipriausias motyvas, kodėl norėjo tapti kunigu. 2007 m. sulaukė tėvo generolo sveikinimo auksinės sukakties Draugijoje proga.

T. Vytautas Merkys palaidotas Petrašiūnų kapinėse Kaune.

Prisimena Vygantas Malinauskas

Tie, kurie lankydavomės Kauno jėzuitų bažnyčioje, tėvą Vytautą pažinojome kaip Tėveliuką. Pasakutiniaus gyvenimo metais jis nuolat budėdavo klausykloje, prie kurios rikiuodavosi norintys išpažinti nuodėmes ir gauti Tėveliuko padaršinantį bei paguodžiantį žodį. Silpstant klausai, kalbėdavo vis garsiau, kol galiausiai tėvai jėzuitai nebeleido jam klausyti išpažinčių, nes visi bažnyčioje girdėdavo, kokių patarimų gavai iš Tėveliuko ir kokią atgailą uždavė...

Kukli klausyklos tarnystė gyvenimo pabaigoje pridengė tėvo Vytauto ankstesnių metų sielovadinę veiklą, vertą nemenkos nuotykių knygos. Darbingiausia savo gyvenimo laikotarpį sovietmečiu praleido Ukrainoje, tarnaudamas vietos katalikams Hrečianų parapijoje. Apie „otca Vytautasą“ veiklą ten sklido legendos. Kartą viename tarptautiniame renginyje teko sutikti buvusį jo patarnautoją. Mūsų pažinotas kaip mielas Tėveliukas, tenykščiams parapijiečiams buvo pažįstamas kaip griežtas ir net rūstus tėvas Vytautas, kuris drauge buvo ir tėviškas, ir bebaimis, ir mylintis sielų ganytojas. Nebūdavo retas atvejis, kai kuriam nors parapijiečiui tekdavo pasitraukti nuo klausyklos, negavus išrišimo. Parapijiečiai tikėjo, kad tėvas Vytautas turėjo aiškiaregystės dovaną ir galėdavo pasakyti nuodėmes, tau dar apie jas neprabilus. Sakė, kad jis turėjęs gal dvidešimt profesijų, tarp kurių buvo ir psichologo, ir dailininko, ir skulptoriaus. Praktikuodamas askezę, miegodavo ant sofos, kurioje vietoj spyruoklių prikraudavo akmenų. Parapijiečiai buvo pasiryžę jėga neleisti išvykti mylimam kunigui. Tad, kai 1997 metais nusprendė grįžti į Lietuvą, tėvui Vytautui teko pabėgti iš parapijos, nakčia išsikvietus greitosios pagalbos automobilį.

Apie Tėveliuko mirtį pirmiausia išgirdau iš jo buvusio patarnautojo (dabar jau kunigo) ukrainiečio Pavlo, kuris labai apgailėstavo, kad iki šiol tėvą Vytautą branginantys jo buvę parapijiečiai iš Ukrainos dėl karantino neturės galimybės atvykti į laidotuves.

T. Kazimieras Mindaugas Žilys, SJ

2021 m. vasario 15 d. Varšuvoje mirė buvęs Lietuvos jėzuitų provincijos narys t. Kazimieras Žilys, kaip kunigas tarnavęs Lietuvoje, Ukrainoje, Baltarusijoje ir Lenkijoje. Kovo 4-ąją jam būtų sukakę 76 metai.

Kazimieras Mindaugas Žilys gimė 1945 m. kovo 4 d. Ligiškių kaime, Kuktiškių parapijoje, Utenos rajone. 1961 m. baigęs aštuonmetę Kuktiškių mokyklą, iki 1964 m. mokėsi Vilniaus statybos technikuose, bet mokslų nebaigė, nes buvo pašauktas į karinę tarnybą. Vakarinę vidurinę mokyklą 1967 m. baigė Novosibirske. 1968 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. 1973 m. balandžio 17 d. Kauno katedroje vysk. J. Matulaitis-Labukas K. Žilį iššventino kunigu.

Pirmoji tarnystės vieta – vikaras Jiezno šv. Roko parapijoje, kur pasireiškė kaip geras pamokslininkas, uolus nuodėmklausys, noriai talkininkaujantis kitiems kunigams. 1974 m. sausį perkeltas vikaru į Kaišiadorių parapiją, o tų pačių metų balandį – į Daugus. Nuo 1974 m. rugsėjo iki 1977 m. vasario ir 1981–1982 m. buvo vikaras Alytaus šv. Liudviko parapijoje, 1977–1978 m. – Perlojos parapijos administratorius. 1978 m., gavus prašymą iš Ukrainos, Vinicos miesto, ir suderinus su vietos religijos reikalų įgaliotiniu, trejiems metams išleistas dirbti į Vinicą. Grįžęs pusantrų metų buvo Nedzingės parapijos klebonas. 1983 m. išvyko į Indūros parapiją Gardino srityje Baltarusijoje, kur dirbo iki 2000 m., sovietmečiu pasižymėdamas kaip bebaimis kovotojas prieš religijos suvaržymus. Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos Nr. 36 rašoma ir apie jo įsitraukimą į Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto veiklą.

Į Jėzaus Draugiją įstojo 1972 m. rugpjūčio 15 d. Naujokyną pogrindžio sąlygomis atliko pas t. Joną Danylą, SJ. Pirmuosius įžadus davė 1975 m. 1992 m. Jėzaus Draugija įsteigė Rusijos regioną, kuriam priklausė Baltarusija, tad t. Žilys, turėdamas Baltarusijos pilietybę, tapo jo nariu, tačiau ryšių su Lietuva nenutraukė – čia lankydavosi, susitikdavo su jėzuitais. Terciatą atliko Jastrzębia Goroje, Lenkijoje. Iškilmingus paskutiniuosius įžadus davė 2002 m. kovo 4 d. Gardino katedroje, buvusioje jėzuitų

Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje, dalyvaujant ir būreliui jėzuitų iš Lietuvos.

Nutarus Gardine steigti vyskupijos TV centrą, nuo 1992 m. gegužės iki 1993 m. rugsėjo, arkivyskupo T. Kondrusiewicziaus siunčiamas, t. K. Žilys buvo išvykęs į „Lumen 2000“ institutą Dalase (JAV). Šioje charizminio sąjūdžio įsteigtoje religinio švietimo bei ugdymo įstaigoje studijavo ir rengė medžiagą Baltarusijai, drauge padėdamas lenkų parapijoje ir bendraudamas su lietuviais.

Penkiolika metų – nuo 2001 iki 2016 – t. Kazimieras tarnavo Gardino katalikų sielovadoje: buvo Gardino katedros vikaras, Gardino lietuvių katalikų bendruomenės kapelionas, Gardino kalėjimo kapelionas bei Naugarduko pataisos namų sielovadininkas. Gardino vyskupijoje buvo žinomas kaip blaivybės šauklys bei vienas iš Baltarusijos katalikiškos žiniasklaidos pradininkų – Gardine vadovavo katalikų televizijos programai, dokumentavo Baltarusijos katalikų gyvenimą vaizdajuostėse.

Mokėjo lietuvių, rusų, lenkų, ukrainiečių, baltarusių ir anglų kalbas, grojo vargonais, fortepijonu ir akordeonu. Gardine žmonės jį vadino nenuilstančiu tiesos skelbėju, kalinių autoritetu, nenuvargstančiu nuodėmklausiu. Turėdamas įgimtą pomėgį visokiai technikai, sukaupė milžinišką videoteką. Vaizdinėmis priemonėmis itin rūpinosi ir mokėjo jas panaudoti katechetiniais tikslais, plačiai jas skleisdamas Baltarusijoje ir kitur. Filmais aprūpino ir Lietuvos jėzuitus.

Nuo 2016 metų t. Kazimieras Žilys gyveno Varšuvoje, tarnavo jėzuitų Šv. Andriejaus Bobolės šventovėje, kartu buvo Varšuvos lietuvių katalikų sielovadininkas. Nuo 2020 m. priklausė Šiaurinės Lenkijos jėzuitų provincijai.

T. Kazimieras Žilys, SJ, palaidotas šalia kitų jėzuitų Povonzkų kapinėse Varšuvoje.

Paskutiniu metu vis į galvą lenda Dantės eilutė: „Gyvenimo nuėjęs pusę kelio...“
Tiktai Dievas žino, kiek gyvenimo kelio yra 20 metų. Bet kuriuo atveju, leidžiant žurnalą, jie neprailgo. Labai norisi tikėti – kad ir jums.

Konstantino Karašausko nuotr.
Iš kairės: Jūratė Karašauskienė,
Eglė Gudavičienė, Jūratė Grabytė

Atsiveikindamos su žurnalu **Laiškai bičiuliams**,
su jumis neatsisveikiname – jau birželį kviečiame skaityti
naują naujos Centrinės Europos jėzuitų provincijos žurnalą

Jėzuitai

Šiaulių šv. Ignaco Lojolos bažnyčios rūsyje vyksta daug įvairių užsiėmimų ir programų: poroje patalpų po pamokų susirenka jėzuitų mokyklos mokinukai į popamokinę veiklą; viena patalpa skirta įvairių maldos grupelių susitikimams, kitoje renkasi Anonimių alkoholikų grupelės. Grupelių vis gausėjant, bažnyčioje ieškome vietų, kurias galėtume pritaikyti jų susitikimams.

Šiuo metu svarbiausias rūpestis yra rūšio ir bažnyčios vedimo sistemos įrengimas, dar vienai patalpai reikalingas remontas, kad buvusios dirbtuvės pavirstų susitikimų vieta. Deja, dėl pandemijos, kai visos veiklos buvo sustabdytos ir pati bažnyčia uždaryta, savų išteklių tam mums nepakanka. Būna pasikliauti Jūsų dosnumu...

Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincija
Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius
Tel. (8-5) 212 17 15, faks. (8-5) 212 18 76
Įm. k. 191893936
AB SEB banko kodas 70440
A. s. LT34 7044 0600 0112 3231

Laiškai bičiuliams 2021 1 (39)

Išeina du kartus per metus
Leidžia VšĮ Jėzuitų ekonomo tarnyba
Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius

Redaktorė
Jūratė Grabytė

Dailininkė
Jūratė Tamošiūnaitė-Karašauskienė

Stilistė
Eglė Gudavičienė

Tiražas 1,5 tūkst. egz.

ISSN 1648-4304

9 771648 430009

